

Ulf Svensson

Vanärans katedral

En samling artiklar om Hedvig Eleonora församling – en församling i fritt fall

www.rikareliv.info

Innehåll :

Förord	4
Om beteendet i kyrkan	6
Den trygga folkkyrkan	9
Länge leve Kyrkan!	11
Biskopen tar till orda	13
Rötägg – polisen eller kyrkan?	15
En kyrkoherdes pris	19
Farligt begär	25
Revisor hoppade av	30
Vanärans katedral	32
Jämställdheten och kyrkan	41
Folkkyrkans förankring	45

Vanärans katedral

Rikare Liv – Civilisation, Ulf Svensson, 2009 ©

Ulf Svensson

Vanärans katedral

*En samling artiklar om Hedvig Eleonora
församling – en församling i fritt fall*

Förord

Händelserna i Hedvig Eleonora församling i Stockholm har varit omtumlande för många. För församlingen som blev av med sin andlige ledare, för kyrkoherden som blev av med sitt jobb, för personalen som blev av med sin chef, för biskopen som blev av med en uppskattad kyrkoherde och för dom som trodde att Svenska kyrkan genomsyras av ett demokratiskt ledarskap.

Vi har med stigande förvåning förstått att den reform som genomfördes vid sekelskiftet, år 2000, där Svenska kyrkan skildes från staten, inte innebar att kyrkan också skildes från de politiska partierna. Många har nämligen tagit detta för givet och blivit förvånade av den nya ordningen där kyrkopolitikerna blivit mer eller mindre maktfullkomliga.

Sista ordet i en församling har våra politiker, och detta oberoende vad stiftets ledare, biskopen, tycker och tänker om situationen.

Det som hänt i Hedvig Eleonora församling är tyvärr inget unikt, även om man ofta tar sig för pannan när man får höra vad som hänt.

Våra kyrkoherdar avgår på löpande band och om Stockholms stift är mer utsatt än övriga stifta har vi ingen aning om. I denna skrift har vi samlat de texter som bildar bakgrunden och utgångspunkten till den större frågan: Vart är Svenska kyrkan på väg?

Gör följande tankexperiment; anta att Djurgårdens fotbollslag ska välja ny ordförande för klubben. Tänk att den som ställer upp inte tror på fotbollen som idé, tar uppdraget under förutsättning att man inte ska förvänta sig att personen i fråga kommer till matcherna och efter en tid kräver att ta ut laget. Denna situation är naturligtvis absurd men är vardag i många kyrkliga församlingar. Frågan är hur man kan se på detta förhållande.

Medborgare - medlem

Vår svenska kyrka är våra medlemmar. Det är framförallt dom som utnyttjar de tjänster som erbjuds. Dop, vigsel, begravning, gudstjänst är några exempel. Även ungdomsverksamheten är en stor och omfattande. Men det är frivilligt, man betalar kyrkoavgift för att vara med, man är välkommen även om man tvivlar eller till och med inte tror alls.

Med andra ord är det inte i vår funktion som medborgare som vi är engagerade i kyrkan, utan som medlemmar i en församling. Men Svenska kyrkan är inte ensam församling i Sverige utan det finns en rad olika typer av församlingar med olika religioner som grund.

Numera finns dessutom i Sverige ett allt mer omfattande utbyte med andra religioner. Men dessa församlingar har inte svenska politiker som förtroendevalda i beslutande organ. De som sitter på dessa positioner är människor som utses av respektive församling eller på annat sätt.

Media ointresserade

I våra media diskuteras övergripande frågor när det kommer till Svenska kyrkan. Kvinnliga prästers vara eller icke vara (trots att det är 50 år sedan Sverige fick kvinnliga präster), könsneutrala äktenskap, kyrkobyggnadernas förfall samt ett och annat pikant fall av klantiga präster. Att skärskåda en enskild församling hör inte till den mediala vardagen eftersom detta inte anses som särskilt intressant – om det inte luktar skandal, svindleri eller något annat rubrikdragande.

Nya vindar

Det finns emellertid en del nya infallsvinklar på Svenska kyrkans framtida roller i det svenska samhället, som plötsligt kan ändra situationen. En är nya Moderaternas skrift "Framtidsvalet 2010" där man ställer ut etiken som en ny viktig aspekt för våra politikernas varande och handlande.

I Svd kunde man också läsa följande citat från tidskriften Rum: "Men svensk politik är inget paradiset. Gud vet att jag fått se det under EU-valkampanjen. För mig var det chockerande med maktspelet i partiet."

Det var ingen mindre än **Anna Maria Corazza Bildt** som står för detta uttalande. Man kan fundera på varför man ska utsätta kyrkan för maktspelepolitiker som varken har tro, kunskaper eller intresse för verksamheten.

Annan styrning möjlig

Överallt där det finns människor finns det olika meningar, kottier och maktkamp. En kyrka utan politiker kanske inte är alternativet. Men frågan är om den nuvarande maktfördelningen är rimlig, med tanke på alla de fall av "frivilliga" avhopp som våra andliga ledare får stå ut med. Det är nämligen alltid våra kyrkoherdar som får gå, aldrig våra politiker.

Framöver vill vi berätta om vilka alternativ som står till förfogande.

Ulf Svensson, 2009

Om beteendet i kyrkan

Vi uppträder och framträder på en rad olika livsarenor under vår jordavandring. Vad som är lämpligt varierar. En del av våra beteenden byggs på gamla traditioner, som vi inte gärna ruckar, på medan vi på andra livsområden mycket väl kan tänka oss förändringar. Men vem bestämmer vad som är lämpligt, mindre lämpligt eller direkt olämpligt.

HAR FUNDERAT PÅ detta när jag tagit del av **Göran Perssons** tankar i samband med hans nyutkomna memoarer. Och det är inte skilsmässan mellan kyrkan och staten som jag direkt tänker på utan hur en politiker resonerar kring vårt kulturarv, och vilka olika innebörder av beslutsfattandet som uttalas, respektive inte uttalas.

Upptakten är följande. År 2000 skildes kyrkan och staten åt. Nu skulle kyrkan börja en ny vandring på egna ben och bli ett samfund bland andra. Dock var det ingen skilsmässa mellan kyrkofolket och politikerna utan tvärtom, politikerna skulle få ett ökat inflytande över kyrkan. Nu skulle till exempel kyrkorådets ordförande vara en politiker och inte som tidigare kyrkoherden.

På riksplanet är Kyrkomötet det högsta beslutande organet, och enligt ledande politiker borde en politiker eller en civil tjänsteman vara den främste företrädaren, inte ärkebiskopen. Då, först då, skulle kyrkan bli demokratiskt fullbordad.

RITUALER. Oberoende var i samhället vi riktar vårt sökarljus kan vi konstatera att vi ordnar tillvaron på skilda sätt så att den ska fungera. Till skolan ska vi komma i tid, ha med oss rätt saker och vara uppmärksamma på vad vår lärare har för uppgifter för oss att ta tag i. I det sociala livet finns etikettsregler för vad som är lämpligt att göra respektive inte göra och etiketsböcker säljs i massupplagor. I föreningssammanhang finns sammanträdesteknik som grund för ordning och reda.

Ritualer finns också i kyrkans värld. Dessa ser lite olika ut mellan olika delar av landet, men också mellan olika kyrkor inom ett stift. I kyrkliga sammanhang talas om *liturgi*, det vill säga gudstjänst eller gudstjänstceremoni. Ceremonierna ser som sagt olika ut och det som Göran Persson inte gillar är det högkyrkliga; "Det är korstecken, det är fridshälsningar, det stänks vatten, det går i processioner, och det smyckas och pyntas." Enligt samma artikel är Göran Perssons ideal enkelheten; "Samma frikyrka som jag fostrades till att misstro är i den meningen i allt högre grad mitt kyrkliga ideal."

POLITISKA RITUALER. Men det är som sagt inte bara inom kyrkans värld som det finns ritualer och ceremonier. Även inom politiken finns ritualer. Det sjöngs, det lyfts händer, man går i demonstrationståg, man håller brandtal, det hålls omröstningar, det voteras, det uttalas invektiv från talarstolar visavi sina motståndare, som några exempel.

Visst, alla i ett demokratiskt samhälle har rätt att uttala sig om sina ideal. Det är en del av demokratins kärna. Men frågan är om vad Göran Persson och den socialdemokratiska rörelsen skulle tycka om rörelsens ritualer ansågs obsoleta, något antikvariskt, en slags kvarleva från en svunnen tid.

Antagligen skulle man säga att det får ni gärna tycka men vi tycker att det är upp till oss att besluta vad som är ändamålsenligt och vad som inte är det. Man kanske också skulle säga att; det har inte ni med att göra, sköt ert och strunta i att lägga er i något ni inte förstår.

Det skulle också verka vara en rimlig ståndpunkt.

Frågan är då om vad som händer när politiker försöker påverka de ritualer och den gemenskap i samhället, som näst efter staten samlar flest medlemmar i samhället, nämligen svenska kyrkan. Kan kyrkans folk säga att; det får ni gärna tycka men anser vi att vill vi gå i processioner så gör vi det, vill vi ha fridshälsningar så gör vi det. Är detta en rimlig hållning från svenska kyrkans medlemmar och ämbetsbärare?

THE WINNER TAKES IT ALL. Det skulle mycket väl vara en rimlig reaktion från kyrkofolket att säga till politikerna att inom kyrkan så har vi gjort på detta sätt och detta vill vi fortsätta med.

Man kunde dessutom upplysa politikerna om: att visst lägger vi till traditioner och ritualer som är mer tidstypiska och anpassade till det samhälle som vi just nu lever i.

Man kunde också understryka att vi vill nå ut med vårt budskap och då måste vi bli duktigare på detta i en värld där kommersialismens krafter växt sig allt starkare. Formerna förändras ständigt endast budskapet kärna håller vi fast vid inom kyrkans värld.

Men här kommer en hake i resonemanget som är svår att gå förbi. Tänk om ett dominerande parti i kyrkofullmäktige, som ju utser kyrkorådet, absolut inte vill att det ska vara några fridshälsningar i "vår kyrka" vad händer egentligen då? Jo, då kan kyrkopolitikerna besluta om att detta vill vi inte ha i vår församling och den präst som går emot detta beslut kan då få avgå om man inte följer detta beslut.

Antagligen åberopar man samarbetsproblem i det officiella beslutet, eftersom man inte är så insatta i det religiösa livets frågor.

Hälften av alla kyrkopolitiker är ju inte troende, och det är ju ofta dessa som sitter i maktpositioner vilket är den ordning som oftast gäller i våra storstadsområden.

DET SAMHÄLLELIGA RÄTTESNÖRET. Frågan är således om vem som borde bestämma vad i vårt samhälle. På mig verkar det som om våra politiker är omnipotenta. Det vill säga att när de väl lärt sig att det är dom som bestämmer verkar det inte finnas gränser för vad man ska bestämma om. Politikerna verkar tro att deras mandat är gränslösa och deras ord och tankar lag. Endast valförluster och brakförluster verkar sätta stopp för deras maktambitioner.

DET FRAMTIDA KYRKOBESÖKET. Varför högmässa klockan 11 en söndag? Varför kalla det "högmässa". Vadå "hög" och "mässa". Alla ska vara välkomna och då måste alla förstå vad som händer, ungefär som på ett politiskt möte. Dock är antalet aktiva medlemmar i våra politiska partier rekordlångt, vilket borde mana till eftertanke.

Göran Persson tar i sammanhanget upp händelser som vi alla kan hamna i och som vi alla försöker hitta någon plats, eller något ställe, där vi kan vara med våra tankar. Vara tillsammans med andra människor och bara vara. Detta ställe är uppenbarligen inte någon samhällsinstitution vilken som helst, eller förening eller liknande, utan just kyrkan. Här ska vi samlas när det går ordentligt snett och vi inte har någon vi kan ställa till svars.

Visst, det är till kyrkan vi går med våra frågor, våra undringar och vår sorg när det ofattbara händer. Det är bra. Men, är det detta kristendomen handlar om, att vara ett ställe dit man går när man inte har något annat ställe att ta vägen. En slags funktion som vi tar till när allt annat fint vi byggt upp i vårt samhälle krackelerar?

I artikeln "Svenska Kyrkan 2050" har jag försökt dra ut några möjliga scenarier hur vi kan se på svenska kyrkan, framtidens kyrkobesök och vad kristendomen egentligen står för i dag och i morgon.

Den trygga folkkyrkan

Det är nu cirka 10 år sedan Svenska Kyrkan slutgiltigt omdanats från att ha varit en trist, trög och tråkig inrättning till att nu i folkmun kallas en "andlig gymnasal". Resan har inte varit helt smärtfri och i denna tillbakablickande artikel ska några av milstolparna lyftas fram och beskrivas. Vi har också lyckats få ett par ord med Svenska Kyrkans nye Generaldirektör, mellan två sponsormöten, som menar att vi nu har en kyrka för alla; demokratisk, framtidsinriktad och lagom religiös.

SKILDA VÄGAR. Startpunkten för den nya folkkyrkan var naturligtvis beslutet 1999 att skilja kyrkan från staten. Vid denna tidpunkt var det ett fåtal av kyrkans medlemmar som var insatta i alla detaljer men efter några år klarnade bilden.

Dåvarande statsminister Göran Persson menade för sin del att det var två beslut som han ångrade från sitt regentskap. Ett av dessa var just att skilja Svenska Kyrkan från staten eftersom det folkliga i kyrkan skulle kunna få sig en törn och privata intressen skulle flytta fram positionerna.

NYA VINDAR. Det som runt sekelskiftet tedde sig som lätt absurt eller lite bisarrt, som att montera ner våra predikstolar, har nu år 2050 blivit en realitet i alltfler svenska kyrkor som ännu existerar. Nu har prästerna äntligen stigit ner till en folklig nivå och i sann demokratisk anda förs numera kamratliga samtal.

Tidigare fick folk stiga upp på söndagsmorgnar, men nu är det framförallt sena tisdagseftermiddagar som gäller som "högmässa" (högmässan var tidigare den viktigaste händelsen i veckan där predikan var en hörnsten).

Det är inte heller så mycket "hokus pokus" som tidigare, vilket innebär att de yttre åthävarna som korsbärare, högläsning från bibeln och andra liknande teologiskt tunga delar numera är starkt begränsade. Eller som dåvarande pastorn i Missionsförbundet och socialdemokratisk partiombudsmannen Ragnar Bergsten sa i en intervju vid sekelskiftet, med idéhistorikern, författaren och kulturjournalisten Maciej Zaremba:

– Kyrkans budskap skall vara så allmänt, enkelt och klart att även den som aldrig satt sin fot i en kyrka genast skall känna igen sig."

ANNORLUNDA BESÄTTNING. En konsekvens av att liturgin (ceremonierna) och teologin (läran om Gud) tonats ner var också att man kunnat förändra arbetslagens sammansättning.

Prästlönerna var en dryg kostnadspost i de flesta församlingars budgetar, vilket i takt

med minskade intäkter från kyrkoskatten delvis löst med nya yrkesgrupper.

Exempelvis finns numera programvärdar, som företagen har möjlighet att sponsra, som lika ofta som någon teologiskt utbildad person leder olika församlingsaktiviteter. Det som tidigare ingick i en prästs uppgift, undervisning, har nu ersatts med "det andliga kompetenslyftet" efter en idé från ett EU-projekt med samma namn.

ATT FÖLJA SIN TID. I spåren av klimatkrisen utvecklade designföretaget Divine Design ett helt ny inredningskoncept kallad "church transformer systems". Denna idé har gjort att kyrkorummet med ett enkelt handgrepp snabbt kan byta skepnad och hyras av företag, organisationer och föreningar. Detta har inneburit att aktiviteter, utställningsverksamhet, debatter, liveshower och liknande kan arrangeras snabbt och enkelt, samtidigt som intäkterna har ökat markant.

Självklart, kanske man kan säga, möttes detta med stort motstånd bland den tidens biskopar, präster och diakoner, dvs ämbetsbärarna, som tyckte att kyrkorummet är ett heligt rum där kommersiella och andra intressen borde vara utestängda ifrån. Frenetiskt hänvisade man till olika bibelcitат, t ex det Jesus sa om att slänga ut månglarna ur templet, men inget av detta hjälpte.

Det extra Kyrkomötet 2015 slog nu klart och tydligt fast att kyrkan är en del av vårt samhälles institutioner, styrs på samma sätt som en fritidsförvaltning och därmed ska lyda under våra världsliga, demokratiska lagar.

LAGOM RELIGIÖST. Den sekulära beslutsordningen är sedan många år nu helt genomförd. Visst har det skett ett och annat utbrytningsförsök där troende protesterat mot politikermakten som nu helt tagit över hur kyrkans verksamhet ska definieras, hur liturgin ska se ut och teologin uppfattas.

Den vision som Ragnar Bergsten uttalade i början på detta sekel har i stort sett uppfyllts till punkt och pricka. Nu känner alla igen sig och processioner och annat udda inslag i kyrkobesöket, som tidigare var vanligt, är numera förpassat till historiens arkiv.

SLUTORD. I denna artikel har jag inte på djupet diskuterat den negativism som jag menar att många teologiskt inriktade människor har fört genom åren. Dessa har menat att svenska kyrkan förlorat sin själ och numera ingår i myndighetsapparaten som vilken annan myndighet som helst.

Att makten över de troende är helt införlivad med det politiska etablissemanget och till deras nycker, partiprogram, utspel är ett fullbordat faktum Och att kyrkan genom den införda beslutsordningen inte tillåter de s.k. kunniga, ämbetsbärarna, de som verkligen vigt sina liv för kyrkan och borde få vara de "som bär huvudansvaret att tolka, förklara och föra ordet vidare" som Maciej Zaremba skrev i en bok år 2000.

Länge leve Kyrkan!

Svenska kyrkan är död! Länge leva Kyrkan! Som före detta "prästman" i Hedvig Eleonora församling har jag med stigande förvåning följt utvecklingen inom församlingen. Det som just nu utspelar sig i Hedvig Eleonora församling kommer nämligen att bli svårslaget.

VI HAR EN ORDFÖRANDE för kyrkorådet som är icke troende och som tog uppdraget under förutsättning att hon slapp gå i kyrkan; en medarbetare som haft svårigheter med åttonde budet; en auktoriserad revisor som tolkar kyrkoordningen på sitt eget vis och som är upphandlad av ordförande; en sparkad kyrkoherde där det nu föreligger en fjärde version om varför hon sparkas och en biskop som verkar vara trött på hela historien.

Det senaste ryktet säger nämligen att det var biskopen som rekommenderade kyrkoherden att säga upp sig själv trots att biskopen inte har några som helst befogenheter, mandat eller anledningar att överhuvudtaget ha med detta ärende att göra. Frågan är varför det som sker i Hedvig församling sker och på vilket sätt detta är kopplat till Svenska Kyrkan och dess framtid.

UPPTAKTEN ÄR FÖLJANDE. År 2000 skiljdes kyrkan och staten åt. Nu skulle Svenska Kyrkan börja en ny vandring, på egna ben, och bli ett samfund bland andra. Dock var det ingen skilsmässa mellan kyrkofolket och politikerna utan tvärtom skulle förtroendevalda få ett ännu större inflytande över kyrkan.

Dom som verkligen var aktiva i församlingen, lekmännen, kvinnor och män som är troende och aktiva församlingsbor, skulle få mer inflytande för att styra den kyrka de var engagerade i. Vi skulle få mer av lekmannainflytande. Men frågan är vad som hände.

Nu för tiden skall till exempel kyrkorådets ordförande vara en politiker och inte som tidigare under kyrkohistorien kyrkoherden. På riksplanet är Kyrkomötet det högsta beslutande organet och enligt ledande politiker borde en politiker eller en civil tjänsteman vara den främste företrädaren, inte ärkebiskopen. Då, först då, skulle kyrkan bli demokratiskt fullbordad.

I HEDVIG ELEONORA FÖRSAMLING har vi alltså en grupp "yrkespolitiker" i ledningen som inte aktivt deltar i verksamheten i församlingen och har stora svårigheter att kommunicera vad man vill.

Exempelvis saknas en grundläggande analys av vad man vill göra och betyda för olika grupper inom församlingen, detta trots att en sådan analys är förberedd. Det vill säga grundläggande uppgifter där kyrkopolitikerna ska känna av behov, önskemål och krav bland församlingsmedlemmarna eftersom kyrkopolitikerna är deras representanter in i den kyrkliga gemenskapen. Vad man ägnar sig åt i stället är höjt i dunkel.

INFÖR SVENSKA KYRKANS FRAMTID kan man bli orolig med tanke på det som händer i Hedvig Eleonora. Är tanken att "andlighetsomsorgen" ska bli en ny kommunal eller landstingskommunal angelägenhet vid sidan av äldreomsorgen, barnomsorgen och den sociala omsorgen och därmed än mer politiserad?

Kommer partiprogrammen att bli lika viktiga styrdokument som bibeln och övriga teologiska texter för Svenska Kyrkans styrning? Jag ryser inför detta perspektiv och ser helt andra vägar för att värna kyrkan och den kyrkliga gemenskapen.

Varför inte låta församlingsborna själva utse sina representanter utan att blanda in de politiska partierna? För mig framstår det som en betydligt naturligare ordning vilket också bättre markerar skilsmässan mellan kyrkan och staten.

I min enfald trodde jag att en skilsmässa innebar att politiken skulle ut och andligheten in.

MIN SLUTSATS: byt ut Svenska Kyrkan, som måste betraktas som en obsolet företeelse, bort med politikerna och tala hellre om *Kyrkan som en andlig gemenskap*. En Kyrka som samlar flest svenskar, vid sidan av den gemenskap som omfattas av Moder Sveas alla omsorger. Och som är till för andlig reflektion och gemenskap, meningsskapande aktiviteter och i sann kristen anda utvecklar mer av djävlar och anamma för dem som lider i vårt samhälle och som vill värna hel(ig)heten.

Biskopen tar till orda

Följetongen, eller snarare såpan, i Hedvig Eleonora församling i Stockholm fortsätter. Kyrkorådet och kyrkofullmäktiges ordförande får svar på tal av biskopen i Stockholms stift Caroline Krook som menar att de politiska beslutsfattarna är fega.

BAKGRUNDEN DENNA GÅNG är att man hänvisat till att det var biskopens idé att kyrkoherden skulle sägas upp. I en artikel i Östermalmsnytt säger biskopen att "Det är fegt och sorgligt att kyrkorådet inte vill stå för sina egna beslut."

En av ledamöterna i kyrkorådet, Susann Torgerson, sitter dessutom i Kyrkomötet och är centralt placerad i Folkpartiet vilket gör att frågan om kyrkans framtida styrning och den politiska inblandningen i det andliga Sverige är än mer prekär. Frågan varför vi ska ha politiker i kyrkans olika beslutande församlingar börjar bli alltmer oklar för att inte säga pinsam.

SJU ELLER ÅTTA FÖRKLARINGAR. Om det är sjunde eller åttonde ryktet som florerar till varför kyrkoherde Cecilia Melder fick avbryta sin tjänst får avgöras med målfoto. Någon klar bild om varför hon fått stiga åt sidan har inte givits och alla frågor bevaras med "vi har träffat ett avtal" eller "för Cecilias bästa vill vi inte" och så vidare.

På mig låter det som man skyddar sig själva och duckar i hopp om att turbulensen ska gå över. Eftersom den tidigare kyrkoherden vill veta den egentliga orsaken kan man inte annat än att konstatera att politikerna är fega såsom biskopen formulerar det.

I samma artikel i Östermalmsnytt uttalar sig också kyrkofullmäktiges ordförande Håkan Wallensten som säger följande: "Skulle det inte vara biskopens idé?"

Spännande uttalande från den som sitter i presidiet i Hedvig Eleonora församling, att han inte är mera insatt eller verklighetsförankrad än så.

Därefter framgår att han inte talat med biskopen personligt men sett ett mejl (!) om förslag till framtid för Cecilia Melder från Caroline Krook. Det är på detta han bygger sin verklighetsfattning. Han är dessutom författare till ett brev till Domkapitlet där en församlingsbo vill ha svar på frågan om det fanns en jävsituation när beslutet om ansvarfrihet för kyrkoledamöterna var uppe på kyrkofullmäktigemötet.

I detta svarsbrev till Domkapitlet enligt Håkan Wallensten framgår klart och tydligt att det var biskopens idé och verk att kyrkoherden borde avgå och som sagt var är svaret undertecknat av samme Håkan Wallensten.

VÄRDEGRUNDEN. En anledning till att man blir upprörd för vad som försiggår inom Svenska Kyrkan (Hedvig Eleonora församling är tyvärr inte det enda exempel på politiskt maktmissbruk) är att det är en organisation som sägs stå för något.

Jag tror att kyrkan klarar av att beskrivas som mossig och lite gammaldags, att det är få själar som tar sig till kyrkan på söndagar, att man inte är coola och hippa och så vidare. Men man klarar inte av att bli av med sitt förtroende byggt på solid värdegrund. Och om det är någonting som kyrkan och ämbetesbärarna ska vara så inte är det "fega". En feg kyrka och fega präster och diakoner som går i politikernas ledband är ingen positiv kraft i vårt samhälle.

Endast som oberoende aktör kan Svenska Kyrkan spela en viktig och intressant roll i vårt samhälle för att hävda värden som ingen annan gör.

I kyrkliga sammanhang talar man ofta om värdegrunden och hänvisar till Guds och Jesus ord uttolkat via evangelister och andra. En grundpelare är budorden, en annan är kärleksbudskapet. Ingetdera verkar vara i funktion i Hedvig under nuvarande ledning.

Vår uppmaning till kyrkorådet och kyrkofullmäktiges ordförande i Hedvig Eleonora församling är; Tala om varför ni avsatte förra kyrkoherden och stå för det!

Rötägg – polisen eller kyrkan?

Rötägg – polisen eller kyrkan? Vårt språkbruk kan vara avslöjande för våra värderingar, djupare inställningar och allmänna syn på förhållanden omkring oss. Som agnostiker, språkintresserad och samhällsengagerad har jag hamnat i djupa funderingar och tvivel på vem som egentligen står för vad i vårt samhälle.

Händelserna i Hedvig Eleonora församling har vänt upp och ner på mycket, för i kyrkan förväntar man sig att kärleksbudskapet råder. Det handlar egentligen inte så mycket om trosfrågor utan om den miljö som trosfrågorna lever och verkar inom. Jag kan känna att Jesus, som person, på många sätt är ett fantastiskt föredöme. En människa som stod upp för dom svaga, dom som behövde hjälp mot makten och övermakten. Detta är något jag funderar över mycket.

När man levt tillräckligt länge i ett samhälle har man samlat på sig erfarenheter som förhoppningsvis, om dom brukas klokt, kan utmynna i någon slags vishet. Med detta menar jag ett förhållningssätt som gör att man ibland tar ett steg tillbaka och funderar både en och två gånger innan man tar nästa steg.

Två organisationer som är viktiga för att samhällets väv ska bli starkt är polisen respektive kyrkan. Båda bär och bärs av humanistiska värderingar. Dom har olika uppgifter, javisst, men syftet är att finnas till för människor i nöd eller behov av hjälp och stöd.

Likheter Polis – Kyrka. Skillnaderna är kanske uppenbara mellan Polisen och Kyrkan men det finns många likheter mellan dessa organisationer. Jag menar att det till och med finns en hel del, mer än vi kan ana. Båda organisationerna har fokus på att tjäna, bistå och serva människor. Människorna man möter befinner sig ofta i livsavgörande situationer, ibland på gränsen mellan liv och död.

Man möter i båda organisationerna människor som har starka känslor, är sårbara, rädda eller utsatta. Att leverera hjälp och stöd, tröst och kunskap är något som utmärker både Polisen och Kyrkan. Många hamnar dock plötsligt och utan förvarning antingen hos Polisen eller hos Kyrkan och i båda fallen finns oftast någon redo att möta och att lyssna.

Man kan också säga att utmärkande för arbetet i båda organisationerna är att de har parallella fokuseringar; på kritiska situationer och på att förbereda människor på "ett före" och "ett efter". Säkerligen kan mer göras för att hålla kontinuerlig kontakt med medborgarna respektive församlingsborna, men så är det väl alltid.

Vad är ett "rötägg"? Begreppet "rötägg" dyker emellanåt upp i massmedia men även i samtal människor emellan. Av någon anledning har vi i Sverige valt att reservera detta begrepp för tjänstgörande poliser i yttre tjänst (även om begreppet numera kan dyka upp även för andra yrkesgrupper). Det vill säga de som möter människor i extrema situationer där det inte så sällan finns vapen och droger inblandade och de beslut som tas måste tas blixtnabbt. Besluten måste dels grundas på lagar, regler och förordningar, dels på hur situationen uppfattas av den enskilde polismannen.

Ingen situation är egentligen någon annan lik men självfallet spelar erfarenheter, kunskap och kompetens samt inställning ofta en avgörande roll för hur den uppkomna situationen löses.

Ibland går det snett, ordentligt snett med följden att personer kan skadas för livet till följd av övervåld eller av vårdslöshet, någon blir djupt kränkt och allmänt missnöje kan sprida sig när en insats upplevs som "klantig" av de inblandade med skilda konsekvenser för framtiden. När så sker dyker begreppet rötägg ofta upp och utpekar enskilda polismän, eller polismän i grupp, som olämpliga att utföra sina uppgifter och kanske olämpliga att överhuvudtaget bära sina uniformer.

Går det "snett" bara hos Polisen? Vi vet att det "går snett" i alla organisationer, företag och institutioner i vårt samhälle. Orsakerna är många och skiftande. Av någon anledning utpekas inte alla yrkesgrupper lika hårt som just våra polismän. Visst, konsekvenserna kan bli förödande när misstag begås samtidigt som man arbetar i extrema miljöer och i extrema situationer.

När andra yrkeskategorier klantar sig, bryter mot grundläggande moraliska grundsatser, yrkesetiska regler och liknande, kan utslutning komma ifråga, men ofta används straff som "erinran" eller "varning", eller "tillrättavisning" och liknande. Dessa begrepp handlar oftast om enskilda individer och deras handlande. Något som är begränsat i tid och rum.

Med begreppet rötägg är det mer komplicerat. När man läser om fallen i media inser man att begreppet snarare döljer än förklarar vad som egentligen hänt, bakomliggande orsakssammanhang, varför folk handlat på det ena eller andra sättet.

Frågan är varför man överhuvudtaget använder ordet.

Utifrån erfarenheterna av händelserna i Hedvig Eleonora församling, och alla övriga fall inom Stockholms stift, där framförallt kyrkoherdar avsatts i förtid. Eller stridigheter om tillsättningar av nya kyrkoherdar – som utnämningen av Olle Carlsson till ny kyrkoherde i Katarina församling. I sådana fall kan man fråga sig om kyrkan har oförtjänt bra rykte medan polisen har ett oförtjänt dåligt rykte. För att börja med polisen kan man säga att det finns förhållanden som är mindre bra. Polisen ingår i en rättskedja med många olika myndigheter plus alla andra intressenter i en mycket komplicerad väv.

Läser man filosofie doktorn, polismannen Stefan Holgerssons avhandling får man en mycket initierad bild av vilka problem som dagens polis brottas med.

Av egen professionell erfarenhet vet jag att polisen arbetar hårt med frågor som har starka kopplingar till vad som händer inom områden som våld inom familjen, jämställdhet, integration, kompetensutveckling för att nämna några.

Överhuvudtaget finns många poliser som gör saker som går utöver sina tjänster, engagerar sig i olika sociala frågor. Och jag uppfattar att organisationen också skärper sig eftersom allmänhet och politiker satt stor press på verksamheten. Vi vill helt enkelt kunna lita på polisen.

Hur är det då med kyrkan? Inom kyrkorna finns många som engagerar sig på frivillig basis. Man arbetar som lekmän och deltar i gudstjänstlivet, kokar kaffe och gör insamlingar för en rad bra olika ändamål.

Inom Svenska kyrkan finns en rad utåtriktade verksamheter som arbetar med fredsfrågor, konfliktlösning och numera också med miljöfrågan. Överhuvudtaget finns en mängd olika aktiviteter som bär progressiva tankar och handlingar i Jesus anda. Det är när man kommer till styrningen av församlingarna som tvivlen uppstår och vad den nya reformen egentligen inneburit för Svenska kyrkans inre liv.

Skandalen i Vännäs församling, där man utförde gravsättningar av mer våldsamt art, visade att det inte bara var de anställda som åsidosatte sina förpliktelser utan också ansvariga politiker.

SVT:s Uppdrag Granskning visade också att Vännäs församling inte var en unik företeelse utan att samma regelvidriga handlingar också utfördes runt om i landet. På samma sätt avsätts kyrkoherdar på löpande band i Sverige. Att det skett en stor mängd inom Stockholms stift efter år 2000 vet vi, men hur många det är totalt inom landet är höjt i dunkel. Vi vet dock att det är kyrkoherdarna som sparkas medan politikerna sitter kvar. Undantagen är få.

Finns några slutsatser? En sak kan vi konstatera när vi jämför Polisen och Kyrkan! Det finns inte någon verksam politiker inom polisväsendet som ens skulle komma på tanken att gå in i operativ verksamhet. Politikerna inom polisområdet verkar hålla på med det man ska, det vill säga planera och föra dialog om hur en polismyndighet kan bli effektivare.

Beträffande Svenska kyrkans styrnings- och ledningsfunktioner verkar det däremot finnas ett inbyggt kardinalfel. Ibland hänvisas till en ordning där kyrkoherden står för att det kyrkliga arvet handhas på ett riktigt och värdigt sätt medan politikerna står för målen, ekonomin och besluten.

Samspelet mellan de båda understryks i de politiska partiernas respektive nomineringsgruppernas program. Detta samspel verkar i dag dock gå allt sämre i allt fler församlingar. Självklart finns det församlingar där de olika rollerna respekteras men mängden bråk inom Svenska kyrkan är oacceptabelt många.

Mobbing är till exempel tre gånger vanligare i kyrkan än på andra arbetsplatser, vilket är mycket anmärkningsvärt.

Jämfört med polisverksamhetens organisering finns också väldigt många församlingar och därmed också många politiker. Frågan är om det finns för många kyrkopolitiker i vårt land? Eller om det är på det sätt som politikerna, som ibland kallas förtroendevalda, verkligen väljs?

Det verkar utifrån församlingsmedlemmarnas perspektiv vara en ordning där män-

niskor väljs ”uppifrån och utifrån”, snarare än ”nedifrån och inifrån”. Därmed riskerar de valda att förlora förankring och förtroende hos väljarna.

Detta kan vara en av grunderna till att vi dels har ett mycket lågt valdeltagande i våra kyrkoval (runt 10 procent), dels att stridigheter, om de tillåts fortsätta, kan marginalisera Svenska kyrkan som en seriös och central bärare av värden vi valt att uppskatta i vårt svenska samhälle.

En kyrkoherdes pris

Vad är priset för en kyrkoherdeavsättning? I Hedvig Eleonora församling har en kvinnlig kyrkoherde sparkats under minst sagt märkliga former. Tyvärr är fallet i Hedvig Eleonora inte unikt utan det finns en lång rad kyrkoherdar inom Stockholms stift, kvinnliga såväl som manliga, som fått sluta under besynnerliga omständigheter.

En sak är säker: kontroverserna kring dessa kyrkoherdeavsättningar blåser inte över som en del politiker tror. Sparkade kyrkoherdar kostar nämligen inte bara stora direktsummor för medlemmarna utan hotar Svenska Kyrkans övriga kapitalbildning. Förtroendekapitalet, det finansiella kapitalet, medlemskapitalet är bara tre exempel bland många över vad som står på spel.

1. FÖRTROENDEKAPITALET. I och med skilsmässan mellan staten och kyrkan år 2000 och införandet av den nya kyrkoordningen har kyrkans ledning och styrning förändrats i grunden. Nu är det kyrkoråden och dess ordförande som lägger ut kursen för en församling mot tidigare då även kyrkoherden hade med ett ord i laget. Man talade tidigare om den "biskopala ordningen" som just var en uppdelning av makt och ansvar inom en församling mellan folkvalda och präster.

Det nya är således att vi fått in en politisk kultur inom den kyrkliga gemenskapen som följer andra spelregler än tidigare, då prästerna var anställda av stiftet och som förvaltar den kyrkliga gemenskapen som om det vore vilken typ av kommunal eller landstingskommunal förvaltning som helst.

I just Hedvig Eleonora församling är exempelvis ordförande ej troende och tog uppdraget under förutsättning att inte behöva besöka några gudstjänster. Den programförklaring som ordförande gjorde var så anmärkningsvärd att amerikanska Wall Street Journal publicerade följande kommentar av denna tillsättning:

Annika Sandström, head of its governing board, says she doesn't believe in God and took the post "on the one condition that no one expects me to go each Sunday".

I överförd bemärkelse skulle det vara lika sensationellt som om Stockholms polisstyrelse skulle bjuda in någon representant från Bandidos eller Hells Angels för att delta i det brottsbekämpande arbetet.

2. DET FINANSIELLA KAPITALET. När en kyrkoherde avsätts sker detta ofta efter en tids oenighet, bråk och allmän kverulans. Arbetslaget har tappat styrfarten, kreativiteten och arbetsglädjen vilket påverkat arbetsresultaten i negativ riktning.

Innan en ny kyrkoherde kan tillträda tillsätts ofta en tillförordnad kyrkoherde som hjälpligt uppehåller verksamheten. Parallellt pågår rekryteringsarbetet som dels kostar mycket pengar, dels tar tid och kraft från organisationens egentliga arbete.

Den tidigare kyrkoherden brukar få ett avgångsvederlag i någon form. Förhoppningsvis tillträder en ny och effektivare chef som ska öka produktiviteten och få ut mer verk-

samhet av varje satsad krona respektive bättre uppfyller de mål som stipulerats i den lokalt beslutade "församlingsinstruktionen".

I den bästa av världar hittar man en person som både arbetslaget och ansvariga politiker finner mest lämplig att leda organisationen. Om inte detta sker skapas redan från början en möjlig misstämning som kan slå ut i ökad frånvaro, nyckelpersoner som slutar eller inte börjar, minskad arbetsglädje och därmed en sämre verkningsgrad inom organisationen än vad som var fallet utifrån utgångsläget, till men för församlingsborna.

När beslut tas om att byta kyrkoherde ska man därför vara noggrann med hur processen genomförs och där eventuella missförhållanden rätas ut innan man går till verket.

I fallet Hedvig Eleonora har denna process varit farsartad. Här har en fyrmannagrupp fört en sluten process som resulterat i ett internt storbråk som delat politikerna i två läger och byggt in ett misstroende för ledningen av församlingen som kommer att ta tid att överbygga. De enda som slagits för ordning och reda är Kristdemokraterna som både visat sig vara kristna och demokratiska.

Även personalens lojaliteter har utsatts för stora påfrestningar. Vilken effekt petningen av en kyrkoherde får för en församling kortsiktigt respektive långsiktigt kan vara svårt att överblicka.

En effekt kan bli att aktiva lekmän hoppar av och söker sig till någon annan församling eller vänder kyrkan ryggen.

Andra möjligheter är att de aktiva uppfattar Svenska Kyrkan som vilken annan organisation som helst i samhället och söker sig till andra andliga gemenskaper. Och en del kanske tar detta som förevändning för att lämna Svenska Kyrkan som medlem eftersom man inte uppfattar att denna står för de värden och värderingar man själv står för.

3. MEDLEMSKAPITALET. Medlemmar i en församling är alla som betalar kyrkoskatt eller döps in i gemenskapen.

Till församlingsbor räknas förutom medlemmar även de som arbetar inom församlingens geografiska område, tillfälliga besökare av skilda förrättningar som dop, bröllop och begravningar och de som deltar i övriga församlingsaktiviteter. Detta innebär att församlingens anställda och de styrande politikerna måste interagera med det omgivande samhället.

Inom det engelska språkområdet används två olika begrepp för att uttrycka effektivitet med lite olika tonvikt; *efficiency* och *effectiveness*.

Vad beträffar det förstnämnda är det viktigt att de interna styrkorna som personal, politiker, lekmän, syföreningar och liknande aktör finner en inre harmoni i sitt arbete för att också kunna verka i den större kontexten.

Den större kontexten rymmer det omgivande samhället och här möter man olika krav, behov och önskemål som man måste hantera. Här tror jag att många politiker missar dynamiken mellan inre och yttre effektivitet och att stötta sin ledare i detta avgörande arbete för att vidmakthålla och utveckla församlingen.

Uppfattas församlingens politiker som oseriösa eller inkompetenta, som till exempel i Hedvig Eleonora församling, där politikerna har påstått att det var biskopen som föreslog kyrkoherden att själv säga upp sig, respektive påstod att man inte kunde tala om anledningen till petningen på grund av ett avtal. Ett påstående som visade sig vara helt grund-

löst, och då har man satt sig i en svår situation.

I den intervju som biskopen uttalade i Östermalmsnytt framkommer klart och tydligt, dels att hon (biskopen) tvärtemot vad politikerna påstod ville att kyrkoherden skulle fortsätta sitt arbete och att hon ville diskutera detta med personalen, dels att hon anklagade politikerna för att vara fega. Ett dylikt förhållande gör ju inte att det omgivande samhället får ökat förtroende för valda representanter och några man kan vara stolta över och vilja samarbeta med.

Genom att agera vårdslöst sätter man med andra ord medlemmarna i en svår situation där utträde kan bli den slutgiltiga konsekvensen och därmed hotas befintlig verksamhet i församlingen.

4. DET FRAMTIDA KAPITALET. I Stockholms stift lägger man stor vikt vid att nå ungdomar och få dessa att konfirmera sig. Av dem som konfirmerar sig i Hedvig Eleonora kyrka är alla, nästan utan undantag, tjejer. Därmed blir kvinnliga förebilder och hur kvinnor behandlas inom församlingen en fråga av särskild vikt.

Om församlingen har ett rykte om sig att vara kvinnofientlig, vilket understrukits av biskopen att detta inte är ett rykte i fallet Hedvig Eleonora utan en reell verklighet. Hon själv, som präst och biskop var den första kvinnan som ledde nattvardsgudstjänsten, kan detta rykte bli förödande.

Man riskerar att tappa intresset från tjejerna i församlingen vilket vore olyckligt både som fenomen och symbol inför framtiden.

På sikt måste man förnya sig och utmana sin församling på ett positivt och intresseväckande sätt. Av denna anledning kan händelser som en brysk kyrkoherdeavsättning få effekter både på kort och på lång sikt.

Det är inte bara framtida församlingsbor som ska attraheras utan även nya medarbetare och nya samarbetspartners.

Vem vill arbeta i en församling där ledningen undergräver sin chef, där en anställds tjänst hotas om man får barn. Eller den anställdes tjänsteutövning undermineras så fort den anställda får en medicinsk diagnos, och som inte kan förklara varför man avsatt den samma, och inte heller står för det man gjort?

5. TRADITIONSKAPITALET. Ordet tradition betyder tradera, överföra. När man vill ändra och förbättra kan man göra detta på en rad olika sätt.

Före skilsmässan mellan staten och kyrkan fordrades inför större förändringarna att ett samförstånd kunde nås även när man tog kontroversiella beslut. Diskussionen och debatten kunde stundtals vara hård, och lång, men den skedde inför öppen ridå så att alla kunde få säga sitt.

I och med att en ny beslutande kultur, den politiska, implementerats inom Svenska Kyrkan förändras inte bara arbetssättet utan också språkbruk, hållning och begrepp. Själv är det första gången jag upplevt i mina kontakter med Svenska Kyrkan att man använt begreppet "den kvalificerade arbetskraften" för att karaktärisera personalen, eller att man säger att "denna kyrkoherde har inte det nya kyrkorådet valt" och därmed underförstått sagt att denna person inte är välkommen eller passar in i det för närvarande politiska tänkandet.

Enligt min mening är detta tecken inte bara på en ny kultur inom Svenska Kyrkan utan också en ny människosyn som är mer brutal och okänslig och som på sikt kommer att få konsekvenser för församlingslivet.

Detta synsätt bryter dessutom mot allt vad jag läst i bibeln och inte känns det direkt som Jesus skulle kunna stå för detta.

Det sagda innebär inte att man inte måste följa med sin tid, ta djärva grepp och utmana och ibland sparka en kyrkoherde. Men för att ta steg i denna riktning kan det knappast föregås av handlingar som går tvärs emot den grundläggande traditionen som i kyrkans fall handlar om kristen etik och kristna värderingar.

Dock ska här sägas att också politikerna har gjort bra saker för att bryta konservativa ståndpunkter som kyrkan har haft.

Det är också i denna skärningspunkt, en ny politisk kultur, som jag tror är fröet till den utveckling som vi sett inom Stockholms stift som resulterat i att ett otal kvinnliga, men också några manliga kyrkoherdar, fått lämna sina uppdrag i förtid sedan år 2000.

Det är denna punkt som måste skärskådas innan nya reformer genomförs inom denna sektor av samhället, eftersom kristna värderingar varit väsentliga för hur vårt samhälle kunnat utvecklas i en demokratisk riktning.

Det är också här man kan fundera om det finns någon skillnad mellan ett politiskt styrt system och ett demokratiskt styrt system. Det finns ett stort missnöje med partipolitiken som lockar allt färre partimedlemmar i allmänhet, och få deltagare i kyrkovalet i synnerhet.

De som är medlemmar i en församling är dessutom inte nödvändigtvis intresserade av partipolitik.

Det senaste inom svenskt partiväsende är att man inte längre tror sig få några nya medlemmar, som antagligen vill vara med och säga sitt, utan söker "supporters", som man numera kallar det, som ska vara med och stötta maktelitens ambitioner med glada tillrop.

6. DET SOCIALA KAPITALET. För att kunna utveckla en församling i en positiv riktning, som är en relativt komplicerad mänsklig gemenskap med en rad olika aktörer som vi sett ovan, krävs att anställd personal är lojala, kompetenta och samspelade. Trots detta kan det uppstå problem vid arbetets utförande, vid arbetsledning och i dialogen med beslutsfattarna. Detta är inget konstigt utan en normal ordning.

Problemet uppkommer däremot om sättet att lösa dessa förhållanden inte sköts på ett korrekt sätt, som i fallet i Hedvig Eleonora församling.

Vi vet fortfarande inte varför kyrkoherden fick sluta, men vi vet att den officiella förklaringen från församlingens politiker är falsk, efter biskopens uttalanden i Östermalmsnytt.

Om det dessutom är så att även präster dras in i den nya, politiserade beslutsstrukturen för Svenska Kyrkan centralt och i stiftet, respektive för en enskild församling och blir lierade med en icke religiös maktordning, kommer uttalanden som "jag är bara en bricka i spelet" att bli allt vanligare.

En präst kan i dag i princip strunta i vad man säger på stiftet så länge man inte avviker från prästverkets vagningslöften. Man talar ju dessutom om "den gudomliga ordets tjänare", i alla fall i högtidstalen.

Att församlingspolitikerna helt kan strunta i vad en biskop säger har fallet Hedvig Eleonora visat med all nödvändig tydlighet. Frågan är vilka konsekvenser denna nyordning får för samspelet mellan präster, mellan präster och politiker och gemenskapen inom ett stift, samt i slutändan för de som betalar kalaset, det vill säga alla medlemmar i Svenska Kyrkan och aktiva församlingsbor.

Om alltför dras in i ett politiskt spel kring religionsutövningen så kan man fråga sig vad som blir kvar av det som måste vara kärnan i verksamheten; en gemenskap där man tillsammans söker Gud. Strider inom en församling kan därför förstöra kittet människor emellan och det sociala kapitalet som förräntas i termer som mognad, glädje och utveckling; gemenskap, förtroende, initiativ och liknande.

Eftersom anställda också byter positioner kan uppsplitande stridigheter, där bland annat förklaringarna lyser med sin frånvaro, under lång tid påverka relationerna och försvåra naturliga samverkansansträngningar.

7. DET POLITISKA KAPITALET. Man kanske får en känsla när man läser denna artikel att allt som luktar problem i en församling stavas *politiker*.

Forskaren och journalisten Maciej Zaremba gav år 2000 ut boken "Kyrkan & friheten" där han inledningsvis skrev:

"Den nya Svenska kyrkan blir ett unikt bidrag till religionshistorien: världens första fria samfund där biskopar saknar rösträtt i trosfrågor och där kristendomens mening fastställs av politiska partier. Somliga menar att demokratin därigenom har fått sitt slutgiltiga genombrott. Andra talar om en religiös katastrof."

Som jag kunnat konstatera har den politiska makten tagit ett strypgrepp på Svenska Kyrkan i allmänhet, och på våra församlingar i synnerhet.

Frågan är hur medlemmarnas intressen på bästa sätt ska kanaliseras för att vi ska få en kyrka som verkligen är en medlemskyrka, demokratiskt styrd men inte berövad sin förmåga att vara ett salt och ljus i tillvaron.

Zaremba tar också i boken upp alla de stridigheter som verkar vara en trogen följeslagare i kyrkliga sammanhang. Han skriver:

"En komminister i södra Stockholm brister ut i okvädningsord när hennes kyrkoråd kommer på tal. "Dessa ... dög inte till riksdagen, de dög inte i kommunen, men någons vill de vara med och bestämma."

Dessvärre går hennes uttjtelser att underbygga empiriskt. När Yrkesinspektionen sökte efter orsaker till att mobbning tycks tre gånger vanligare inom kyrkan än på andra arbetsplatser var det två dimensioner som lyftes fram framför alla andra: de förtroendevaldas stora maktbefogenheter och deras alltför ofta "obefintliga kompetens".

Efter läsning av Maciej Zarembas genomträngande tankar är frågan om inte det är dags att se över hur den reform som sjösattes för snart tio år sedan egentligen har slagit ut i olika avseenden.

Många kyrkopolitiker jag mött är inte av Hedvig Eleonoras kaliber, med undantag av Kristdemokraterna i just denna församling, utan vidsynta, kyrkligt kunniga och demokratiskt sinnade. Frågan är vilka alternativa demokratiska modeller som finns där man inte binder upp hela styrningsfrågan till vårt alltmer ifrågasatta partiväsende.

8. SLUTORD. Man kan undra om folk i gemen verkligen är så intresserade av kyrkan. Jo, jag tror att just kyrkobyggnaderna, det stilla rummet och olika förrättningar har stor betydelse för många människor i skilda livssituationer. Men även att kyrkan ska stå för samhällets grundläggande etik och moral där människovärde, ärlighet och där ord och handling talar samma språk.

Många kan till och med tänka sig att betala en slant för detta, men frågan är hur länge till, om man bryter mot dessa grundsatser.

Men, som vi sett ovan, prästerna ska tala i församlingen. Det är helt klart att det inte är experterna på religion, de med praktisk och teoretisk professionalism som längre har något att säga till om inom kyrkan, utan att det är politiker valda av cirka 10 procent av befolkningen som har sista ordet.

I senaste numret av församlingsbladet från Hedvig Eleonora församling kan man läsa följande inledande ord från ordförande i kyrkorådet:

”Om Du var allsmäktig för en dag, vad skulle du då göra?”

Min kommentar är att i dag är politikerna allsmäktiga alla årets dagar, mot tidigare då Gud hade denna roll. För problemet är att när inte ens experterna har rösträtt i trosfrågor sitter väl till och med Jesus lite illa till.

Trots att vi är ett sekulariserat land är religionen levande bland många människor.

Frågan är vad uppsplitande strider kommer att få för följder och ha som symbolvärden. Händelserna i Hedvig Eleonora församling är tyvärr bara ett bisarrt exempel inom Stockholms stift där något gått snett och blir något ordentligt att bita i för nästa biskop.

Min egen slutsats är; insolvensen närmar sig med stormsteg.

Farligt begär

Fallet Hedvig Eleonora församling, Svenska kyrkans eget al-Barakaat, har vi haft anledning att skärskåda utifrån en rad principiellt viktiga synvinklar. I fallet al-Barakaat hade några personer med somaliskt ursprung blivit terroriststämplade i samband att man bedrev ett privat banknätverk. Det allvarliga med denna stämpling var att man inte fått veta varför man fanns med på en lista över terrormistänkta personer, och därmed inte heller kunnat bemöta anklagelserna.

Efter en EG-dom får nu de tre utpekade medlemmarna en viss upprättelse. En seger för demokratin och de mänskliga rättigheterna, enligt dom själva. Och att man sätter punkt på ett sju år långt rättsövergrepp, enligt deras advokat. Nästa steg är skadestånd. Total upprättelse, kanske man aldrig får.

I Hedvig Eleonora har en svenska präst med svenskt ursprung blivit anklagad för något som föranlett petning från kyrkoherdetjänsten, men ingen kan säga mer än att det är den "kvalificerade arbetskraften" som klagat.

Inga händelser, inga personer, inga processer och ingenting annat heller än mycket diffusa anklagelser har lagts fram till den anklagade före detta kyrkoherden.

Den som drabbats vill veta vad som egentligen hände. Vi människor behöver veta för att lära och kunna gå vidare, och kanske försonas. Frågan är bara i detta fall: vilka ska försonas, med vem eller med vad? Ingen vet.

Att vara chef och föra de politiska beslutsfattarnas talan till alla anställda i en politikerstyrd organisation, som Svenska kyrkan nu blivit, är ibland en svår uppgift.

Kanske håller man inte helt med i de beslut som fattats men måste ändå expediera dem. Eller så tycker man att det är helt rimliga ställningstaganden och fullföljer dom med mer lättat hjärta.

Att man har en mellanställning inom kyrkan om man är kyrkoherde är helt klart, eftersom man är "en anställd bland anställda" men samtidigt för "beslutsfattarnas talan".

Kyrkoherdar har numera ingen egen maktbas att agera utifrån utan är helt inlemmade med respektive utlämnade till politikerna.

Tidigare tryckte man på en ordning som innebar att ämbetsbärarna hade en egen plattform att agera utifrån, visserligen mer av religiösa skäl men ändå.

Viktigt i sådana här processer är också att beslutsfattarna står bakom sin chef och inte gömmer sig om det blåser snålt bland de anställda efter mindre populära beslut.

Den informella vägen. I Hedvig Eleonora har man valt vad man kallar den "informella vägen" när man avsatte sin kyrkoherde för något som fortfarande är höjt i dunkel.

Varför man valt just den informella vägen kan man undra eftersom det är extra viktigt att få legitimitet i ett beslut av denna kaliber.

Den efterföljande processen visade med all önskvärd tydlighet att kyrkorådet borde ha kört med "öppna kort" när man satte igång en dylik process. Man mötte nämligen kraftiga protester från aktiva församlingsbors sida.

I en besvärsskrivelse till domkapitlet angående ett jävsärende ger kyrkorådet en bakgrund till "problemen" i församlingen och skriver följande apropå den informella vägen:

"Under perioden september 2007 till januari 2008 fördes ett antal informella samtal mellan kyrkorådets presidium och församlingens kyrkoherde angående funktionen som ledare främst för församlingens kansli. Biskop Caroline Krook var i ett tidigt skede involverad genom enskilda samtal med flera berörda personer. Under 2007 var de informella samtalen inte föremål för formell behandling, just i egenskap av informella samtal, i kyrkorådet."

Skrivelsen är undertecknad av Håkan Wallensten, som är Kyrkofullmäktiges ordförande. Detta textavsnitt är intressant ur flera synvinklar.

För det första är samtalen så informella att inte ens förra kyrkoherden har kallats till mer än ett av dessa möten, det i januari 2008, det vill säga några dagar innan avskedsbeslutet fattades. Dessutom var det mötet så informellt att det inte i förväg annonserades att det rörde "kyrkoherdens funktion som ledare" utan kallades "planeringsfrågor".

För det andra har man tidigare tryckt på det som på politikerspråk heter "den kvalificerade arbetskraften" och sagt att det var denna kritik som vägde tungt i avskedet av förra kyrkoherden.

Som civilekonom och tidigare revisor är det spännande att notera att en stödfunktion som ett kansli ges sådan tyngd i en kyrklig organisation, men också hedrande för oss som arbetar med administrativa sysslor.

En tredje reaktion är att det kanske vore mer naturligt att framhäva den s.k. kärnverksamheten i en församling, som är gudstjänst, diakoni, undervisning och själavård, och som utförs av ämbetsbärarna. Det vill säga präster och diakoner men också av kyrkomusiker, som det riktigt tunga i en församling.

Dessa sistnämnda har ju ofta både betydligt längre och tyngre studier bakom sig och kvalificerar sig successivt i en hård konkurrens för att ta nästa steg i en kyrklig karriär.

För det fjärde är det just de "informella samtalen" som är spännande att genomlysas eftersom det under denna rubrik kan dölja sig vad som helst, vilken lögn som helst och vilka påståenden som helst vilket framkommer i nästföljande citat:

"Vid ett samtal med biskopen hade den 15 januari 2008 med kyrkoherden uppmanade biskopen kyrkoherden att själv säga upp sig från sitt kyrkoherdeförordnande och begära tjänstledigt en tid. Kyrkorådets presidium fick dagen efter från biskopen information om hennes förslag till kyrkoherden. Kyrkorådets presidium föreslog då genast ett samtal med kyrkoherden i anledning av förslaget. Detta samtal önskade inte kyrkoherden som en vecka senare sade upp sig från sitt förordnande. Kyrkorådets presidium inkallade då församlingens arbetsgivarorganisation som förhandlade med kyrkoherdens fackliga ombud. En överenskommelse träffades som i huvudsak överensstämde med biskopens förslag."

Båda parter accepterade förslaget till överenskommelse.”

Problemet med detta sista citerade stycke är att det är falskt från början till slut, något som jag konstaterat i en tidigare artikel i Rikare Liv (En kyrkoherdes pris). Biskopens version var nämligen den helt motsatta.

Nåväl, problemet med att sköta saker och ting informellt, att inte uppta ärenden av denna art på ärendelistor inför olika möten, att inte protokollföra dylika ärenden, att hävda att revisorerna enbart ska granska ekonomiska spørsmål.

Att man målar upp bilder av ett skeende som inte finns i verkligheten. Och i det informellas namn drar till med vad som helst mot en enskild, en mycket utsatt enskild anställd, som dessutom får dåligt understöd från stiftet – förutom biskopens sena räddningsaktion – är ett mycket märkligt agerande om det inte sätts in i ett maktperspektiv.

Politikerna hade en plan och ett mål, men ville av olika skäl inte torgföra denna. Genom att föra denna fråga i det informellas tecken, avviker man från vad som är brukligt i liknande situationer och sätter hela den demokratiska processen ur spel. Det fick bland annat allianspartnern Kristdemokraterna, som haft en av revisorsrollerna, att sätta sig på tvären och begära fakta på bordet.

Vi kan fortfarande konstatera att dessa fakta ännu inte finns, varför processen så att säga slutar i ett ingenmansland!

Rykten istället för besked. Genom att inte formulera raka argument om reella försummelser försätter sig den som anklagar i en svår sits. Det ena ryktet efter det andra har också rullat ut från Storgatan 7. Och till slut har det blivit nästan tio stycken till varför kyrkoherden petades.

När kyrkorådet till slut blev klara med den processen, och sätter ned foten, tar man ett av ryktena ”ur högen”, verkar det som, och gör detta till en sanning.

Problemet med denna sanning, att biskopen var den som rekommenderade kyrkoherden att avgå, var att detta inte var biskopens idé. Biskopen dras alltså in i kyrkorådets lögn och protesterar naturligtvis högljutt som vi konstaterat ovan.

Man kan fundera på hur dom tänkte, där i Hedvig. De tre moderata kyrkorådspolitikerna som varit aktiva i denna process har tung juridisk kunskap i bagaget.

Sammantaget representerar de pådrivande moderaterna och folkpartisterna sina respektive partier, som i alla andra sammanhang talar om vikten av rättssamhället, rättssäkerheten och liknande begrepp. Plötsligt betyder detta ingenting!

Kvar står dessutom övriga nio rykten, och frågan är om det var något av dessa som egentligen kan vara mer sant än något annat, och om så att vilken av dom som helst skulle kunna rendera ett avsked. ”Gillar ni inte våra principer så har vi andra.” som en av bröderna Marx sa.

Ett problem i Hedvig Eleonora församling har också varit var rågångarna borde gå mellan kyrkoherdens roll och kyrkorådets ordförande roll.

I professionella organisationer med professionella aktörer är man noga med att inte gå in i operativ verksamhet om man till exempel är ordförande.

I stiftet finns kurser för hur nya kyrkorådsordföranden ska hantera dylika frågor, men var dessa kunskaper tagit vägen i detta fall är oklart.

Genom att agera operativt har ordförande i Hedvig Eleonora församling destabiliserat,

inte bara sin chef utan också spridit osäkerhet inom hela organisationen. Vem är egentligen chef här? Vem ska leda och fördela arbetet? Detta är naturligtvis helt förödande för att kunna bygga en välfungerande och professionell verksamhet.

En tung skrivelse

Man kan förstå att den skrivelsen som före detta kyrkoherden i Hedvig Eleonora församling, skrev en kort tid efter avskedet, var tung på många sätt.

Att bli ifrågasatt är i sig tungt, och när det visar sig att allt är svävande ökar naturligvis osäkerheten av vad olika saker och händelser står för.

Av skrivelsen framgår en rad frågor som politikerna i Hedvig Eleonora församling ännu inte gjort någonting för att skingra ljuset kring.

Standardsvaret från ordförande är:

”Träffar man ett avtal så bryter man inte det. Det är en hederskodex”.

Problemet blir därför att människor börjar lägga ihop ett och ett, och plötsligt växer en mindre angenäm bild fram om vad som kan ha hänt i församlingen. En kupp?! En bild som inte känns som om den överhuvudtaget borde kunna placeras in under paraplyet ”Svenska kyrkan”.

Det är skillnad på folk och få

Stockholms stift har nyligen fått ett pikant ärende på sitt bord, men samtidigt mycket tragiskt för alla inblandade, med ett prästpar som haft en trekant i sänghalmen med tråkigt slut. Inte bra om vi ska tro biskopen, eftersom det i detta fall skadar anseendet.

I en kommentar i kvällspressen säger biskopen i Stockholms stift:

”Svenska kyrkan har inga generella regler för vad präster får, eller inte får, göra. Men man ska inte skada det anseende som en präst bör ha. Och har man något som liknar gruppsex bryter man den sexuella troheten i äktenskapet. Det, menar Caroline Krook, kan skada kvinnans anseende som präst.”

Tilläggs skall att den manlige prästen har åtalats för misshandel i detta fall och därmed riskerar att bli av med sitt ämbete. Tilläggs kan också att hade han varit kyrkopolitiker i sänghalmen skulle dom ha kunnat varit hur många som helst utan att få några reprimander, förutsatt att dom inte börjat slåss.

Frågan är vad som händer om någon präst genom sitt agerande misskrediterar en kollega, som därigenom får ett skadat anseende som präst. Om det förhåller sig så eller inte i Hedvig Eleonora församling vet vi inte, vilket tillsammans med alla andra anklagelser och rykten snart kräver ett kraftfullt agerande från högre makter.

Ett riktigt avslut

I kommunistiska diktaturer brukar man retuschera foton av misshagliga personer, som om dom överhuvudtaget inte var med.

I församlingssalen i Hedvig Eleonora hänger en rad män, bara män, i långa rader. Många såg fram mot att där äntligen skulle få hänga en kvinna som ett tecken på att vi gått i en ny kyrklig verklighet. Man kan på goda grunder anta att förre kyrkoherden inte blir den personen.

Men ett förslag skulle kunna vara att den kvinnlige ordföranden i Hedvig Eleonora tog

den platsen. Eller varför inte ett familjeporträtt på presidiet som säger sig räddat församlingen från att kollapsa. På så sätt bryter man inte den månghundraåriga traditionen att stolt visa upp vem som lett församlingens verksamhet.

Revisor hoppade av

Hedvig Eleonora församlings förtroendevalda revisor, Birgitta von Hofsteden från Kd, hoppade av uppdraget. I ett brev till kyrkofullmäktige framgår att anledningen främst är bristen på information kring petningen av den förre kyrkoherden i församlingen.

Ulf Svensson: | 2008-12-03 | I ett annat brev till församlingen framgår att trots upprepade försök att få information om denna händelse har ledningen fortfarande inte sagt något i sak. Oklarheter om vad som har hänt kvarstår därför. Av denna anledning har den förtroendevalda revisorn vägrat att skriva på och godkänna årsredovisningen vilket är mycket anmärkningsvärt i dessa sammanhang.

En revisors uppgifter i arbetet med att revidera en församling skiljer sig inte åt visavi övriga uppdrag. Här gäller god redovisningssed, att beslutsfattandet granskas och att den interna kontrollen inte är behäftade med oklarheter. Det vill säga att man granskar hela verksamheten och den ekonomiska förvaltningen, vilket också underströks som extra viktigt i samband med reformen 1999/2000.

I Hedvig Eleonora församling verkar det mesta halta. Här verkar man bara skjuta in sig på den ekonomiska förvaltningen och all annat lämnas därhän. Att kyrkofullmäktige i Hedvig Eleonora församling trots denna kritik godkände bokslutshandlingarna beror enbart på att den politiska majoriteten alltid röstar i enlighet med sitt parti och dess ideologi

Av Birgitta von Hofstens brev framgår att hon utifrån läsning av Kyrkoordningen, förarbetena och kommentarerna konstaterar att verksamheten ska granskas i sin helhet. Det vill säga allt från personalpolitik till den ekonomiska förvaltningen.

Den politiskt tillsatta revisorn konstaterar därefter apropå beslutsfattandet: "Av granskningen av räkenskapsåret 2007 framgick bland annat att många viktiga beslut i Kyrkorådet fattats varvid ett oacceptabelt antal av rådets ledamöter varit helt ovetande och informerats först efter att beslut fattats och ibland även genomförts.

Allmänt kan också konstateras att många av besluten saknar transparens och att beslutsprocessen därmed är omöjlig att följa."

Även beslutet att avsätta förre kyrkoherden i Hedvig Eleonora församling följde den logik som revisorn kritiserar, nämligen att Kyrkorådet informerades först i efterhand. Ledamöterna visste alltså ingenting om vad som var på gång, eller anledningen till denna förändring, och blev tagna på sängen om vad som pågick.

Revisorn konstaterar med anledning av detta följande: "Bland personalärendena kan nämnas det synnerligen märkliga avlägsnandet av kyrkoherde Cecilia Melder från hennes befattning, varvid varken hon själv eller någon av dem som jag tillfrågat fått något som helst vägande skäl utom "samarbetssvårigheter", som man inte på något sätt kunnat exemplifiera på kyrkoherdens eller min förfrågan.

Slutsatsen är att i Hedvig Eleonora församling har man sin egen tolkning av vad revisorer ska granska respektive inte ska granska och att denna tolkning följer ledningens uppfattning, inte lagar och förordningar.

För den förtroendevalda revisorn fanns därför bara alternativet att själv avgå: "Då jag inte kunnat få de två övriga revisorernas förståelse för att det med anledning av dessa missförhållanden inte bör föreslås ansvarsfrihet för Kyrkorådets ordförande, samt att jag ej heller fått deras förståelse för att revisorsuppdraget innebär att verksamheten skall granskas i sin helhet ser jag det inte meningsfullt att kvarstå som revisor."

Tyvärr är det fler som vilseletts i denna församlingshärva vilket finns anledning att återkomma till.

Vanärans katedral

Hedvig Eleonora församling riskerar att bli en symbol för Svenska kyrkans förestående värdegrundskollaps. Lokalt beslutsfattande och decentralisering har varit positivt värdeladdade begrepp i Sverige men nu kan dessa principer ifrågasättas.

Fallet Hedvig Eleonora är tyvärr bara ett bland många där verksamhetsstyrningen i en församling fallerar på ett oroväckande sätt och där ingen positiv lösning verkar vara i sikte. Tvärtom finns tecken på att krisen djupnar och att värdegrundens katedral förvandlas till vanärans katedral, åtminstone i Hedvig Eleonora församling.

Själv brukar jag passera Hedvig Eleonora kyrka på dagliga promenader och har alltid blivit uppiggad av klockornas klang. Det finns något rogivande och hoppfullt med dessa klanger. Tyvärr gläds jag inte längre av dessa toner som klingar allt mera falskt till följd av vad som hänt och händer i denna skandalförsamling.

Jag ska i denna artikel försöka beskriva vilka innebörder som det som nu utspelar sig snart kan komma att få för den framtida verksamheten inom Svenska kyrkan, som mycket väl kan bli nästa krisbransch, och möjliga alternativ vägar ur denna kris. Detta i en tid när våra rikspolitiker talar om behovet av värdegrundskommissioner och vikten av personliga, etiska kompasser parallellt med många människors ökade intresse för andliga frågor. Denna artikel är också en uppsummering av fallet Hedvig Eleonora.

1. Utgångspunkten. Vad händer i ett samhälle när den institution som kanske varit den mest betrodda av alla att värna humaniteten, värderingarna a la 10 guds bud och att ord och handling alltid ska följas åt, upphör att vara ett värn?

Vad politikerna gjort och gör i Hedvig Eleonora församling är att man inte bara lyckats vanära församlingen utan också Svenska kyrkan och dess grundläggande idéer, med den katastrofala avsättningen som man gjort av sin kvinnliga kyrkoherde. Politikerna i Hedvig Eleonoras församling har i sammanhanget; ljugit, skyltat ifrån sig samt försökt begränsa en prästs yttrandefrihet.

En av de värre lögnerna var exempelvis när man påstod att hela presidiet, tillsammans med kyrkofullmäktiges ordförande i Hedvig Eleonora församling, hade haft uppre-

pade möten med sin kyrkoherde under hösten 2007 där man diskuterat hennes sätt att leda arbetslaget.

Problemet med detta påstående är att kyrkoherden aldrig var med på några sådana möten. Det vore därför på sin plats att gruppledaren för FiSK (Folkpartister i Svenska Kyrkan) presenterade datum för dessa samtal då man i en beskrivning till sina förtroendevalda i sin nomineringsgrupp angett detta som skälet för att kyrkoherden inte kunde vara kvar. Detta vore också på sin plats eftersom dessa samtal, som det står i ett mail till andra FiSKare, inte gav några resultat.

Att skylla ifrån sig brukar i de flesta fall vara ett svaghetstecken. I Hedvig Eleonora församling har man inte ens dragit sig för att involvera andra i sina egna lögnor, till och med biskopen i Stockholms stift. Man påstår att det var biskopen som var så missnöjd med det arbete som kyrkoherden utförde, att biskopen uppmanade kyrkoherden att säga upp sig själv. Biskopen protesterade naturligtvis högljutt och uttalade sig i en artikel i Östermalmsnytt om att det rakt motsatta förhållandet var det sanna.

När det gäller yttrandefriheten brukar man tala om att en anställd har en lojalitetsförpliktelse gentemot sin arbetsgivare. Men när arbetsgivaren varken vill gå in på detaljer eller orsaker till sitt handlande gentemot sin arbetstagare har den anställde rätt att vända sig till sin arbetsgivare och framlägga uppgifter om de missförhållanden som råder enligt den anställde. När arbetsgivaren då inte säger någonting, utan hänvisar till att en överenskommelse slutits och att man enligt denna inte har rätt att yppa sig på grund av sekretesskäl då tar man ett steg där man i princip försöker begränsa en arbetstagares yttrandefrihet (OBS: Sverige är fortfarande en demokrati där yttrandefriheten är grundlagsskyddad).

Man kan inte själv hitta på en sekretessöverenskommelse som aldrig är diskuterad och sedan gömma sig bakom en sådan överenskommelse på det sätt som kyrkorådet gjort i Hedvig Eleonora församling. Präster med munkavel sänder dessutom signaler om tider som är lika skrämmande och motbjudande som under 30- och 40-talens Europa.

I slutändan har alla dessa händelser drabbat församlingsborna som undrat vad som egentligen hände, men dessa får inga svar (se länk i slutet av denna artikel om den skrivelse som förra kyrkoherden skrev i samband med sin "frivilliga" uppsägning).

Ovanstående handlingar och beteenden är naturligtvis ovärdiga i alla organisationer men borde vara helt uteslutna i en kyrklig församling. Eller annorlunda; det är helt oacceptabelt och alla som är inblandade i denna händelse borde stanna upp, rannsaka sin egen roll och därefter ta konsekvenserna av sitt handlande. För medlemmarna i kyrkorådet och presidiet i Hedvig Eleonora församling finns bara ett alternativ och det är att avgå med omedelbar verkan!

2. Kvinnliga chefer. I en uppmärksammat artikel i DN skriver den nytilträdde ordföranden i fackförbundet Unionen, Cecilia Fahlberg, om att var femte kvinnlig chef trakasseras för sitt kön mot 3 procent av de manliga cheferna.

Att det finns en könsstyrd mobbning inom Svenska kyrkan är ingen hemlighet. Tvärtom har det funnits ett starkt motstånd mot kvinnliga präster både från män och från kvinnor inom kyrkan. Hedvig Eleonora har varit ökänt som det sista kvinnoprästmotståndarlägret inom Stockholms stift. Eller rättare, när man ser i backspegeln, som sades vara det sista motståndarlägret. Nu är som bekant ordningen återställd och en man är åter chef.

Det som Unionens nya ordförande bland annat pekar på är att den manliga dominansen på chefsnivå också vidmakthåller en manlig norm. Det är just detta som genusperspektivet handlar om i den forskning som går under epitetet *feministisk forskning*. Det handlar både om det vi ser och kan ta på och det vi inte ser och inte kan ta på.

Många av de feministiska forskningsprojekt som nu pågår har tagit sin utgångspunkt i mansdominerade organisationer och försök där syftet är att få igång olika förändringsprocesser för att nå ökad jämställdhet.

Enligt Cecilia Fahlström är chefsens roll inte "bara" att få en fungerande arbetsplats där alla anställda mår bra utan hon understryker att frågan är mycket större än så. Hon skriver följande apropå detta perspektiv: "Chefen har en nyckelroll för att medarbetarna ska få utrymme att utvecklas, känna tillit till sin förmåga och våga pröva nytt. Så stärks den kunskap och innovationsförmåga som är Sveriges främsta möjlighet i en hård konkurrens med företag i vår omvärld."

Av ovanstående anledning duger inte de arbetsgivare som inte förstår dessa sammanhang och enligt min mening så är forskarens och DN medarbetaren Maciej Zarembas beskrivning av kyrkopolitikerna som en grupp med stora maktbefogenheter, men där ofta kompetens är obefintlig, som en fullständigt förödande kombination.

En forskare som också varit ärkebiskop är KG Hammar. Han har i boken "Jag har inte sanningen – jag söker den", som han gemensamt författat med Ami Lönnroth, beskrivit hur han arbetade med frågan om motståndet mot kvinnliga präster inom Svenska kyrkan. Av denna redogörelse framgår att han fick ett uppdrag av Kyrkomötet att hålla "deliberativa samtal" med kvinnoprästmotståndarna inom Svenska kyrkan.

Dessa samtal uppfattades av främst kvinnliga präster, enligt KG Hammar, som om ämbetsfrågan återigen var på tapeten och kvinnliga prästers existensberättigande ännu en gång skulle tas upp på nytt. Bränsle i debatten var också ett brev från kvinnoprästmotståndarna och att ett antal samtalsgrupper startades inom landet för att föra dessa dialoger. Kritikerna menade att detta att öppna en ny dialog i sig rev upp frågan och inte kunna leda till något positivt.

KG Hammar för sin del menar att om Svenska kyrkan skulle splittras på denna fråga så är det ingen katastrof. Han menar vidare, att även om hans sidas uppfattning var dominerande, så måste allt prövas eftersom hans teologi är dialogisk till sin natur.

Jag tycker att KG Hammars hållning i sin förlängning blir problematisk med tanke på att organisationer är mänskliga skapelser som formar tanke- och handlingsmönster, ständigt återskapas och håller oss fångna i svårforcerade paradigmer. Mänskligheten behöver

alla goda krafter och en organisation som kyrkan kan inte, om den överhuvudtaget ska lämna något positivt bidrag till mänsklighetens framsteg, ständigt ha en diskussion om kvinnans ställning i denna gemenskap. Eller, alternativt, så är splittring något positivt som vi bör pröva och bejaka men med nya utgångspunkter och då handlar det inte bara om dessa två grupperingar (se nedan "Alternativ styrning möjlig").

3. Innehållet. Under hösten har man kunnat läsa reklam för en av våra högskolor att "content is king". Och ja, inom en kunskapsorganisation är det innehållet som räknas.

Universitet utan innehåll, kunskapsgenerering, dialoger och kritiskt tänkande är naturligtvis inget riktigt universitet. Visst, lokalerna är viktiga för att kunna bedriva undervisning och forskning, genomföra laborationer och försök, hålla öppna föreläsningar mot en intresserad allmänhet som några exempel. Men lokalfrågan är inte kärnan även om skylten Akademiska Hus oftast hänger överst på våra universitetsbyggnader.

I en annons i Östermalmsnytt kan man läsa följande: "Till dig som medlem – Tack vare dig kan vi behålla och bevara våra svenska kyrkor. Dessa byggnader är en viktig del av vår gemensamma historia och vårt kulturarv." Annonsen är undertecknad av Svenska kyrkan i Östermalm och Lidingö.

Frågan är om inte denna typ av vädjande kommer att bli allt vanligare i takt med fallande medlemstal i Svenska kyrkan. Även den finanskris som vi nu är mitt inne i med fallande börskurser och ett betalningssystem i oordning kan enligt domprosten i Stockholms stift, Åke Bonnier, göra att domkyrkoförsamlingen måste stänga en av sina tre kyrkor.

Men frågan är vad medlemmarna tycker om det fysiska utanpåverket när det innehållsmässiga budskapet och det faktiska handlandet är på väg åt åtskilda håll som i fallet Hedvig Eleonora. I denna församling "firade" man till exempel att det i år är 50 år sedan kvinnor fick rätt att vigas till präster genom att sparka den kvinnliga kyrkoherden och anställa en manlig dito. Hur skulle denna församling kunna fira denna avgörande händelse för Svenska kyrkan och kvinnors erövring av en central mänsklig aktivitet på ett trovärdigt sätt, med tanke på det som hänt?

En organisation som dragit konstruktiva slutsatser av omfattande kritik och kraftiga proteststormar är SJ. I sin reklam har man talat om "den inre resan", men i takt med att det alltmera sällan har pågått en yttre resa har man nu äntligen dragit i nödbromsen, slutat skylla på andra (läs Banverket, som i sin tur skyller på regeringen för att man inte får tillräckliga medel för att underhålla järnvägssystemet) och tagit ett rejält grepp för att komma till rätta med problemen via nyinrättade SJ Service Academy.

Skulle Svenska kyrkan kunna göra något liknande? Mitt svar är nej eftersom man är en decentraliserad organisation, politikerstyrd och med valda, självständiga församlingar. Till skillnad från SJ, som precis som Svenska kyrkan har statliga rötter och varit i en slags monopolställning, finns inget centralt beslutsfattande som kan fatta beslut av mer genomgripande karaktär.

Man kan som i fallet med de knäckta kistlocken göra klart för alla vad som gäller. Med det lokala arbetsgivaransvaret är det annorlunda. Gör församlingar bort sig tär detta på hela organisationens anseende, ekonomi och trovärdighet som i slutändan drabbar Svenska kyrkan som helhet. Detta i en tid när efterfrågan på andlighet ökar och man skulle kunna vända detta intresse till ökad medlemstillströmning. Frågan är om Svenska kyrkan egentligen finns.

4. Deprofessionalisering. För en tid sedan var jag på en konferens med högt kvalificerade forskare inom ämnet företagsekonomi. Ett bestående minne av denna konferens var en av professorernas beskrivning av rekryteringsprocessen inom ett större forskningsprojekt.

Plötsligt en dag träffade professorn en fransk forskare under en lunch. Han konstaterade snabbt att detta var en mycket kunnig person, trevlig och, som sagt, fransman. Det tog cirka en kvart från det att lunchen inleddes tills han erbjöd fransmannen att var med i projektet.

Slutresultatet av rekryteringen var som väntat, han fick oväntade perspektiv på hela gruppens arbete och synpunkter som han inte hade kunnat få på annat sätt. Han försvarade sitt handlande med att han under en livstid förvärvat insikter och kunskaper om både sitt ämne och vikten av att följa sin magkänsla i projekt av denna karaktär.

Han menade att en professor måste kunna styra sina projekt utifrån vad som denne anser krävs för att det ska bli så bra som möjligt utan att behöva gå till någon överinstans. Annars skulle projekten riskera köra fast i ovidkommande hänsynstaganden, som skulle göra att han som forskningsansvarig bara blev en koordinatör och en utförare av andras viljor. Det skulle till slut leda till att en professorsfunktion blir överflödigt och helt kunna ersättas av en administratör (jämför gärna resonemanget hos dem som vill att Svenska kyrkans överhuvud borde vara en civil tjänsteman och inte ärkebiskopen).

Har man befattningar i ett samhälle så är det viktigt att dessa upprätthålls om det finns ett behov av dessa. Tänker på detta när jag läser om alla kyrkoherdeavsättningar, men mycket sällan om någon kyrkorådsordförande som "stigit åt sidan". Man sparkar aldrig ledande kyrkopolitiker även om dom hamnat på helt fel plats av den anledning att dom är "demokratiskt" (parlamentariskt) valda (om än av cirka 10 procent av potentiella väljare).

Kyrkopolitiker har en slags immunitet som sätter den så kallade episkopala ordningen, som bland annat avser samspelet mellan kyrkoherden och kyrkoråden, in i en ny ordning efter den senaste kyrkoreformen. Politikerna kan strunta fullständigt i vad en kyrkoherde säger. Jag tror dessutom att politiker vill kunna visa upp så mycket som möjligt av aktiviteter för sina väljare och ofta inte tänker på att man också måste leverera med uthållig kvalitet. Kortsiktighet är politikens luft. I en dylik situation innebär detta att man från politiskt håll vill ha lättstyrda och okritiska ledare inom Svenska kyrkan som utför det som politikerna bestämt oberoende om det är klokt eller inte.

5. Varböldsmetaforen. Olof Palme brukade ibland säga "vilket helvete ska vi ta itu med nu". En del av dessa helveten var de som prioriterade sig själv och som bara var att hantera på direkten. Andra var mer eller mindre skapade för egen maskin som ett led i den politiska och ideologiska kampen. Vem minns inte Kjell Olof Feldts berömda rader om löntagarfonderna och hur dessa hanterades som en slags varböld.

Metaforen verkar även vara levande i Hedvig Eleonora där det finns ambitioner även om dessa är dolda. Problemet med varbölder, för att låna ett uttryck från församlingens politiska ledning, biologiska eller politiska, är att om de inte hanteras professionellt har de en benägenhet att återkomma och ställa tillbesvär under lång tid. Och för det andra har dom en tendens att sprida sig om de inte kommer under professionell behandling.

Finns det en misstro mot ledningen av en organisation påverkar detta medarbetarna som drar sig undan, krymper och blir lydiga. Ett sådant arbetsklimat gynnar i slutändan ingen och allra minst församlingsborna, som dels är föremålet för aktiviteterna, och dels står för kalaset. Dessa förhållanden är inget som stärker en organisations kunskapande och innovativa förmåga, vilket understruktits av Unionens nya ordförande som ytterst viktigt för en kunskapsnation av Sveriges snitt. Det kan i Svenska kyrkans fall straffa sig i ett allt mindre intresse för verksamheten och i slutändan att medlemmarna blir ännu färre. Men det gynnar inte heller landet i sin helhet att etikfrågorna hanteras av ljugande kyrkopolitiker. Det är fullständigt horribelt.

6. Den som inte är med oss är emot oss. (USA:s skamfilade president George Bush missbrukade detta bibeluttryck för egna syften). Dock är denna tankefigur inte exklusivt för stora nationer utan kan även gälla små församlingar. Det som hänt är i Hedvig Eleonora församling är mycket illa, men det som händer i dag är lika illavarslande. Människor hoppar av eller avgår, och petas eller hoppar inte på, samt tar "time out".

Frågan är varför och vad detta kommer att leda till. Erfarenhetsmässigt ökar långtids-sjukfrånvaron samtidigt som produktiviteten och trivseln i Svenska kyrkan sjunker.

Denna typ av maktmönster och konsekvenser ser vi också inom den nationella politiken där en bok om Mona Sahlin, av journalisten och filosofie doktorn Lotta Gröning, accentuerar en maktelits attacker mot oliktankande. I Lotta Grönings fall är jag helt övertygad om att hon vill Socialdemokraterna väl. Hon brinner för rättvisa och solidaritet och hukar inte för att ställa raka och kritiska frågor till partiets ledning. Nu går ett drev i blogg-världen där sossar av olika schatteringar vill nagla fast henne som "löss i fanan", som är ett uttryck för alla dem som inte lämnar sitt okritiska bifall till allt vad makteliten företar sig, oberoende vad dom gör. Själv skriver hon bland annat följande om sin utgångspunkt:

"Jag bryr mig egentligen bara om idéernas överlevnad och den ideologi som en gång samlade en folkrörelse."

Och vidare:

"Vi ska helt enkelt vara lojala. Det oavsett vad partiledningen säger och gör. Vi ska vara goda supportrar och skrika hurra över allt som görs och lägga vår tillit i ledningens

händer. Detta trots att det socialdemokratiska partiet håller på att minimeras, trots att det snart bara är maktetablissemangen kvar som medlemmar. Då, endast då, är vi goda sossar. Vi som bryter mönstret och inte jublar är fiender, onda människor som förstör för partiet, skadar partiet.”

Kanske vi beskådar något större i vårt samhälle än bara ett allmänt missnöje. Vi kanske skådar en helt ny ordning där gamla institutioner, oberoende om det är politiska partier eller kyrkliga gemenskaper, måste reorganiseras och byggas upp på nytt för att överhuvudtaget ha någon legitimitet i framtiden.

7. Värdegrundskollaps. Man kan fråga sig om etik och moral är viktiga i ett samhälle. Att förtroende är a och o inom affärsvärlden har inte minst alla som tagit del av rapportering om Carnegie blivit varse. På kort tid har verksamheten imploderat. Några som diskuterat etikfrågorna intensivt på sistone är kd ministrarna Göran Hägglund och Mats Odell apropå den befintliga finanskrisen. I en intressant artikel i SvD diskuterar man vikten av stabilitet och förtroende för samhällsutvecklingen utifrån betydelsen av väl definierad etik. Samt att denna etik måste finnas med; ” I lagstiftningen. I bolagens styrelserum. I varje anställds yrkesutövning.”

Frågan är vad som händer när risken för ökad kris också når etikens område och de som är satta att förvalta denna etik blir alltmer ifrågasatta. Jag ser flera paralleller mellan finanskrisen och krisen inom Svenska kyrkan.

Det råder stor turbulens inom kyrkan angående arbetsmiljön med en överrepresentation av mobbningsfall och där särskilt kvinnor är utsatta. Tilltron till att Svenska kyrkan kan avvärja missförhållandena inom skilda församlingar är mycket låg, vilket gör att problemen bara fördjupas.

Att förvaltningen av församlingsbornas förtroende, genom lokala församlingars misskötsel, börjar vackla alltmer i takt med allt fler ”affärer” när massmedias ljus är ställt utom allt tvivel.

Kort sagt: min tes är att Svenska kyrkan går mot en värdegrundskollaps vilket kommer att försvåra för ledande företrädare att spela en viktig roll i samhällets fortsatta utveckling, i en tid när dessa företrädare skulle kunna spela en allt viktigare roll. Jag har stort förtroende för våra biskopar som jag ser som ett värn och en motvikt mot maktfullkomliga politiker. Frågan är om dom har några vapen?

8. Vad göra? Jag har svårt att tro på mer omfattande protester utöver dem som redan genomförts av missnöjda församlingsbor i Hedvig Eleonora och bland valda företrädare, som exempelvis den före detta förtroendevalda revisorn från kd som hoppat av i protest. Eller den församlingsbo som anmälde kyrkorådet till domkapitlet för delikatessjäv.

Även om kyrkan betyder mycket för många av oss i speciella situationer så är det knappast på det viset att kyrkopolitiken gör det. När det gäller kyrkovalet kan det möjligtvis vara en öppning där väljarna i kyrkovalet skulle kunna rösta på dem som både visat

sig demokratiska och kristna.

Vad beträffar bojkotter och protester i form av kampanjer för att få medlemmarna att lämna Svenska kyrkan, i protest för en tid, är effektivt men kanske lite väl drastiskt.

Även förre statsministern Göran Persson menar att innebörden av skilsmässan mellan Svenska kyrkan och staten innebär en väg ”bort från det gemensamma över mot det privata”. På sikt menar dock även Göran Persson att den så kallade folkkyrkan är på väg att upplösas och privatiseras. Men att denna process nu kommer att gå snabbare samt i slutändan kommer skattebetalarna att få bekosta upprustningen av våra kyrkor.

9. Alternativ styrning möjlig. I Stockholm stad har det genomförts en omfattande så kallad valfrihetsreform, vårdval, inom sjuk- och hälsovårdsområdet. Kanske är det dags för att ge kyrkovalet en ny innebörd. Infrastrukturen finns redan i form av kyrkobyggnader, lokala administrationer, insamling av kyrkoavgiften via skattemyndigheten och fungerande rutiner för verksamheten utmejslade under drygt 2000 år.

Kyrkovalet skulle helt enkelt kunna handla om vilken församling man vill ska företräda ens intressen som församlingsmedlem. Förslaget är inte så revolutionerande som det låter, utan frågan har diskuterats tidigare om än med annan vinkling.

Förslag finns om att en församlingsmedlem boende i till exempel Hedvig Eleonora församling skulle kunna välja att bli församlingsmedlem i grannförsamlingen Oskars församling i stället. Kyrkoavgiften skulle därmed styras om från en församling till en annan. Dessutom är församlingsbegreppet i sig dynamiskt. Till församlingsbor hör ju inte bara boende inom ett visst område utan även dem som vistas på en viss plats dagtid.

Men, man kan ju också tänka sig virtuella församlingar som exempelvis alla som vill knyta sig till ett visst arbetslag, som genomför aktiviteter som man känner sig hemma i. Då skulle en församling kunna bestå av församlingsbor inom gruppen ”alla i Sverige som är medlemmar inom Svenska Kyrkan”, vilket 2007 skulle innebära en potential på 6,8 miljoner medlemmar. Då skulle vi inte heller behöva tala om splittring utan om tillhörighet. Det vill säga tillhörighet till något som vi tycker är det viktigaste för oss i vår tro och i vårt trosliv. Men självfallet ska vi följa svensk lag.

10. Förundran eller en slags slutord. Som naturintresserad läser jag gärna böcker och texter om naturens under. Forskningen inom naturområdet, som är omfattande och diversifierat, förmanar oss människor att tänka efter före innan vi genomför alltför stora ingrepp i naturen. Vi kan dessutom också få tips från insekter, växter och andra små krumelurer i vår fantastiska natur. Faktum är att det numera finns ett nytt forskningsfält som översätter dessa under till olika företagsinnovationer och konstruktioner och som implementeras i skarpa projekt och blir big business.

En som beskriver naturen på ett kärleksfullt sätt är biologen **Stefan Edman**. Han har i en rad böcker beskrivit förhållanden som gör oss helt mållösa. I en av hans böcker, ”Förundran – tankar om vår stund på jorden”, beskriver han i en av essäerna om svalornas

kärleksliv. Hur man parar sig i luften, hur både hona och hane ruvar, hur ungarna ibland får vänta i timmar på föräldrarnas färd efter mat och hur ungarna drar ner på ämnesom-sättningen för att ge energi till hjärtat och andra centrala organ medan växten av dun och fjädrar får vänta. Ja, ordet religion betyder bland annat vörda, ta hand om och syftar väl på den skapelseprocess vi är mitt uppe i. Men förundran borde handla om livet på jorden, våra relationer med andra människor, Gudsrelationen och inte på kyrkopolitiken som man visserligen kan bli förundrad av men mest

Jämställdheten och kyrkan

Regeringen går just nu hårt ut i frågan om jämställdhet. I fokus står våra börsbolag. För att ta fram fakta går man därför ut till alla börsbolag och begär in uppgifter om varför könsfördelningen ser ut som den gör i bolagens styrelser. På VD posterna finns bara 5 kvinnor av 256 börsbolagsdirektörer på bolag noterade på Stockholmsbörsen. Man ställer också frågan till alla ordförande i de börsnoterade bolagens valberedningar vilka åtgärder man gjort för att eftersträva jämn könsfördelning i sina styrelser.

Regeringen har för avsikt att publicera dessa uppgifter till allmänheten så att hela bilden blir klar hur det faktiskt ser ut eftersom man tycker att utvecklingen på detta område gå alldeles för långsamt.

Inom Svenska kyrkan har man haft ett oproportionerligt stort antal avhopp av framförallt kvinnliga kyrkoherdar som avslutat sina tjänster i förtid på grund av "bråk", i alla fall i Stockholms stift. Frågan är varför det ser ut på detta sätt och vilken förklaring som finns hos stiftsledningar och bland våra biskopar. Frågan är också vad detta betyder för bilden av Svenska kyrkan att man hanterar kvinnor illa. Dock finns många kvinnliga kyrkopolitiker på ledande positioner men det är en annan artikel.

Man kan fråga sig varför jämställdhetsfrågan är så viktig just nu. För regeringen är den viktig eftersom man kopplar ihop jämställdhet och tillväxt, demokrati och lönsamhet. Traditioner och manliga nätverk utmanas därför och i potten ligger också den ekonomiska makten i samhället. Att ta vara på kvinnors kunskaper och erfarenheter är helt enkelt centralt för samhällets utveckling, verkar var vår regerings bestämda uppfattning.

Frågan är hur utvecklingen ser ut i Svenska kyrkan på jämställdhetens frontavsnitt.

1. DEN STORA REFORMEN. Det är snart 10 år sedan staten och kyrkan skiljdes åt, och Svenska kyrkan blev ett trossamfund bland flera. Många såg fram mot denna reform eftersom man inte såg staten som den kraft som var lämplig att styra över det religiösa livet i vårt sekulariserade samhälle. Det som många trodde skedde var att man nu skulle byta ut politikerna mot att aktiva församlingsbor övertog styret av sina lokala församlingar.

I praktiken skildes inte kyrkan från politikerna, som de flesta såg framför sig när reformen presenterades. Tvärtom, politikerna fick ännu mera makt över församlingarna, men

även över Svenska kyrkans centrala styre.

Numera är till exempel inte prästerna anställda av ett stift utan direkt av församlingarna. Och biskoparna har inte rösträtt på Kyrkomötet (saknar rösträtt i trosfrågor, enligt M. Zaremba, Kyrkan & friheten). Detta innebär att två helt skilda organisationskulturer krockar – och Svenska kyrkan övertas av politikerna! Vi kan nu se konsekvenserna av att mindre erfarna personer har stor makt över tillsättningarna av församlingarnas chefer, det vill säga kyrkoherdarna.

Makten över våra församlingar och över Svenska kyrkan är därför en förstarangsfråga, och frågan är vilken väg Svenska kyrkan ska gå för att bli trovärdiga i vårt demokratiska samhälle. En slutsats är att politikermakten är progressiv i vissa situationer men fullständigt förödande i andra.

2. FÖR VAD STÅR SVENSKA KYRKAN? I en DN intervju med den nye Dramatenchefen Mari-Louise Ekman kan man läsa följande apropå jämställdhet:

”Jämställdhetsarbete är något som måste synas, med tanke på att Dramaten som institution står som modell för så väldigt mycket annat. Det är ett slags signalsystem. Om man bara spelar pjäser av manliga författare, använder manliga regissörer eller bara kvinnliga barnskådespelare så säger man ju någonting med det även om det ligger under ytan.”

Man kan byta ut Dramaten mot Svenska kyrkan och fundera på vilket slags signalsystem som framträder. I dag är det till exempel mer prestigefyllt att vara kyrkoherde i en innerstadsförsamling i Stockholm stift och därför är alla kyrkoherdar i innestaden män. Gör man en rundvandring i dessa kyrkor är det män som är avporträtterade.

Så också i skandalförsamlingen Hedvig Eleonora där det fortfarande inte finns någon förklaring till kyrkorådets beslut att låta sin kvinnliga kyrkoherde ”stiga åt sidan”.

Frågan är vilken förklaring som gäller i dagsläget efter det att man fick ett rejält motugg från biskop Caroline Krook, som man ju beskyllde för det inträffade. Det är också värt att notera att Dramaten ligger i Hedvig Eleonora församling, och att Dramatensködespelare kontinuerligt medverkar i församlingens olika verksamheter. Frågan är om detta har någon bäring på ”signalsystemet” att Dramaten samarbetar med Hedvig Eleonora församling? Business as usual?

3. Maktanspråk snarare än bråk. Ibland kan man läsa om olika företrädare inom Svenska kyrkan som talar om ”bråket” inom organisationen. Skärskådar man dessa så kallade bråk inser man snabbt att det snarare handlar om maktstrider.

I Stockholms stift handlade den senaste maktstriden om kyrkoherdetillsättningen i Katarina församling. Här stod dock en man i fokus, Olle Karlsson, som bland annat visat på stor förmåga att engagera människor, inte minst människor som lever i samhällets utkant.

Hans egen förklaring till varför hans utnämning till kyrkoherde mött sånt motstånd är intressant. Han säger följande i en intervju i Svenska Dagbladet:

”Jag tror egentligen inte att motståndet har handlat så mycket om mig eller om religion, mer om vilken kyrka vi ska ha.”

När man granskar de kvinnor inom Stockholms stift som fått ”stiga åt sidan” framkommer snabbt att det är kvinnor med olika åldrar, med olika erfarenheter, olika inriktningar, olika politiska styrelser för att nämna några parametrar. Det finns vid en snabb granskning väldigt lite som förenar dessa fall utom det faktum att dom är kvinnor och att dom fått tjänsterna i skarp konkurrens med manliga medtävlanden.

4. FÖRSAMLINGAR SOM RATAR KVINNOR. På samma sätt som regeringen går ut till våra börsbolag och undersöker jämställdheten borde Svenska kyrkans ledning göra detsamma i våra 13 stift. Kyrkan borde granska både tillsättningsärenden och avpolletteringar i våra församlingar. När man gör en snabb granskning ser man nämligen följande mönster:

- a) att det finns en överrepresentation av kvinnliga kyrkoherdar som avslutar sina tjänster i förtid,
- b) att striderna inte handlar om religion,
- c) att så kallade prestigetjänster nästan alltid går till män inklusive biskopstjänster,
- d) att kyrkoråd som domineras av kvinnor verkar följa manliga normer.
- e) att det alltid är kyrkoherdar som tvingas sluta men aldrig kyrkorådsordföranden.

5. MAKTDELNINGEN SOM INTE FUNGERADE. Från tid till annan diskuteras hur Svenska kyrkan ska styras. I debatten om kyrkans vigselrätt kommer styrningen åter på tapeten där inte minst våra biskopar gått ut och sagt sin mening. Några biskopar skriver så här i en artikel i Svenska Dagbladet om den så kallade dubbla ansvarslinjen:

”Svenska kyrkan hyllar sedan länge principen om den dubbla ansvarslinjen, det vill säga att kyrkligt engagerade lekmän, som är valda av församlingsborna, tillsammans med präster och biskopar ska ansvara för kyrkans ledning och styrning. Det är en god ordning.”

Det ligger enligt min mening mycket i denna ståndpunkt. Ett problem i sammanhanget är dock, att när ”kyrkligt engagerade lekmän” byts ut mot kyrkopolitiker som varken är aktiva i kyrkan, troende eller har en vilja att dela ansvaret med präster och biskopar ska bestämma, faller denna princip om den dubbla ansvarslinjen ihop fullständigt.

Hedvig Eleonora må vara ett skräckexempel i sammanhanget, men församlingen är tyvärr inte ensam om att strunta i denna princip. Om man dessutom betänker att endast cirka 10 procent av alla röstberättigade i kyrkovalet också röstar, vilket i andra demokratiska val i Sverige skulle ses som en fullständig katastrof, kan man konstatera att det demokratiska inslaget i svensk kyrkopolitik vilar på en ytterst tunn tråd.

6. LÖSNINGAR. Det enda som kan lösa frågan om bättre jämställdhet inom Svenska kyrkan är en fördjupad demokratisk process. Svenska kyrkan måste som andra organisa-

tioner analysera hur kvinnlighet och manlighet konstruerats och definierats i förhållande till den reellt existerande praxisen, som verksamheten genomlevt under drygt 2000 år. Att kvinnor satts på undantag är väl ett understatement i sammanhanget.

Personligen tror jag att Svenska kyrkan kan spela olika roller till gagn för vårt moderna samhälle, men behandlingen av främst kvinnliga kyrkoherdar börjar bli en allt större skamfläck.

Frågan är vem som ska agera?

Folkkyrkans förankring

För en folkkyrka är det av största vikt att det finns en demokratisk förankring. Hitintills har det politiska partiväsendet helt dominerat scenen sedan den stora reformen år 2000, då staten och Svenska kyrkan gick skilda vägar. Den lokala demokratiska förankringsprocessen, via etablerandet av olika nomineringsgrupper, har visserligen startat men har inte på något sätt rubbat styrningen av kyrkan.

Det finns tecken på att de etablerade partierna stärkt greppet över Svenska kyrkan än mer, och att de inte har några planer på att släppa makten om kyrkan.

En titt på Svenska kyrkans hemsida, under rubriken "Vad är kristen tro", framkommer att kärleken både är grunden och målet för kristen tro. Att Gud är central i den kristna tron är en självklarhet men frågan är på vilket sätt som detta faktum präglar våra församlingar och hur dessa styrs.

Vi har tidigare konstaterat i samband med granskningen av skandalförsamlingen Hedvig Eleonora att Svenska kyrkan är en arbetsplats med en överrepresentation av konflikter. Att det är på detta sätt råder inga tvivel om utan frågan är varför en organisation som har kärleken som grund och mål totalt misslyckas att verka i en kärleksfull anda.

1. Vad är demokrati för en kyrka? Utgångspunkten för Svenska kyrkan är evangelierna. Det vill säga det är Jesus ord och gärningar, beskrivna via fyra evangelier, som är det centrala styrdokumentet för verksamheten. I förgrunden står "berättelserna" om Jesus, som självfallet tolkas av människorna i den tid vi för tillfället lever i.

De program som partier och nomineringsgrupper lägger fram ser väldigt olika ut men ofta handlar det om programförklaringar som behandlar allt från hur man vill bedriva konfirmationsundervisning till musikverksamhet och barn- och ungdomsarbete.

Man kanske kan formulera det som att evangelierna är rättesnöret och kärnvärdena samt förklaring till vad Gud vill och vem Gud är. Medan de politiska programförklaringarna är dokument hur de styrande vill att verksamheten i en församling ska se ut och vilka mål man vill verka för.

Man kan tillägga att evangelierna inte är förhandlingsbara men att politikens utrymme är omfattande så länge man inte bryter mot de grundläggande värdena.

2. Medlemmarnas vilja. Viktiga för en församling är, eller borde vara, medlemmarna. I en artikel i DN Debatt, signerad prästen och forskaren Elisabeth Arborelius, framkommer att förrättningar, det vill säga dop, vigslar och begravningar, är den främsta anledningen till att människor är med i en församling och därmed medlemmar i Svenska kyrkan.

När församlingarna själva fick beskriva vad som man prioriterade visade det sig att förrättningar först kom på 14:de plats. Arborelius nämner i sammanhanget också utfrågningen av biskopskandidaterna till valet av ny biskop i Stockholms stift och konstaterar att ingen talade sig varm för hög kvalitet på förrättningar.

Man kan säga att det finns ett glapp mellan vad medlemmarna i Svenska kyrkan efterfrågar och det utbud som levereras och prioriteras från våra församlingar. Ett glapp som en väl fungerande demokrati skulle kunna omsluta om vi haft en folkkyrka värd namnet. Man kan därför fråga sig vad man prioriterar istället, och bevekelsegrunderna för dessa prioriteringar som uppenbarligen inte har någon kontakt med medlemmarna i Svenska kyrkan.

Jag kan tycka att när jag får ett församlingsblad i min hand så förväntar jag mig att det är min andliga ledare som framför något budskap. I min församling, Oscars församling, möts man med texten "Kyrkorådets ordförande har ordet". Inget fel på ordföranden men budskapet är tydligt, det är politikerna som har makten i kyrkan och påvisar vad som är viktigt och mindre viktigt.

3. Varför färre medlemmar? När man går igenom kyrkostatistiken slås man av en rad förändringar, som visserligen går långsamt men verkar obönhörliga. 1972 fanns det 7,7 miljoner medlemmar i Svenska kyrkan som motsvarade 95,2 procent av befolkningen. År 2007 var antalet medlemmar cirka 6,8 miljoner och som motsvarade 74,3 procent av befolkningen.

Det finns flera förklaringar till denna medlemsutveckling. Numera föds till exempel ingen till medlemskap i Svenska kyrkan utan det är upp till föräldrarna att fatta detta beslut. Denna nyordning infördes 1996 vilket nu slår igenom i statistiken.

Även invandringen till Sverige påverkar dessa siffror eftersom många inte är kristna.

Slutligen kan vi medborgare som redan är medlemmar välja att utträda ur kyrkan respektive icke-medlemmar som väljer att gå med.

Totalt innebär de senaste 37 årens utveckling att cirka en miljon färre medlemmar mellan åren 1972 till 2006. Är detta ett problem? Kanske är det ett problem, eller kanske inte. Om anledningen till att medlemmarna går ur är att församlingarna inte motsvarar förväntningar då skulle det kunna bli ett problem. Eller att man missköter sina uppdrag och verksamheten kan ifrågasättas ur ett kristet perspektiv, som i Hedvig Eleonora församling, då är det fara på färde.

4. Vem är egentligen intresserad av kyrkopolitik? Ska man ta sin utgångspunkt i våra medier så ligger dessa frågor knappast i strålkastarljuset. Intresset uppstår framförallt när

det finns en konflikt i botten som media visar ett visst intresse.

Att följa vad en församling gör, kritiskt granska verksamheten, ekonomin, beslutsfattandet är knappast något som är av publikt intresse, förutom för några specialtidningar som Dagen, Kyrkans Tidning och liknande media.

Någon har formulerat ointresset som

- a) det finns få stridsfrågor,
- b) människor är med i kyrkan av ohejdad vana,
- c) bra att kyrkan finns, men varför rösta eller engagera sig.

Man kan fråga sig om det är ett problem att Svenska kyrkan har många medlemmar men få väljare. Hade valdeltagande gällt riksdag, kommun och landsting hade 10 procents valdeltagande varit en fullständig katastrof. En demokratisk kollaps som skulle sätta igång omfattande aktivitet i samhället. Nu är det annorlunda och frågan är om detta tillstånd är hållbart inför framtiden.

5. Stift utan spets. Man skulle kunna tänka sig att en stiftsledning har mandat att lägga sig i och påverka en församling när man är på väg bort från breda vägen. Men som i fallet Hedvig Eleonora visat så kan stiftsledningen, med biskopen i spetsen, inte göra mycket åt sakernas tillstånd när dialogen upphör.

Att det sker mindre goda saker i en stor organisation som Svenska kyrkan är knappast något som förvånar. Vi människor är ofullkomliga och ibland går det snett även om avsikterna varit goda. Problemen uppstår när valda politiker, som själva brukar använda begreppet förtroendevalda, varken har goda avsikter eller kompetens att agera inom ramar för den organisation man valts in i.

Att bara cirka 10 procent av väljarna i kyrkovalet går och röstar är ett stort problem i sammanhanget. Enligt min uppfattning kan vi komma i ett läge när alltför många församlingar runt om i landet styrs av politiker som har svag eller helt saknar förankring i det kristna budskapet. I de lägena hoppas man att det finns något som kan göras, men frågan är vad.